

Περιοδικὰ Ἀνάλεκτα

Scottish Journal of Theology (τόμος 62, τεῦχος 1, 2009)

Τὸ τριμηνιαῖο ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ *Scottish Journal of Theology*, ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ πανεπιστήμιο τοῦ Cambridge, ὑπὸ τὴ διεύθυνση τῶν Iain Torrance, καθηγητὴ στὸ Princeton Theological Seminary καὶ Bryan Spinks, καθηγητὴ στὸ Yale Divinity School.

Στὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ τρέχοντος ἔτους φιλοξενοῦνται τρία ἄρθρα ποικίλου θεολογικοῦ-φιλοσοφικοῦ περιεχομένου. Στὸ πρῶτο ἐνδιαφέρον ἄρθρο τοῦ Aaron T. Smith μὲ τίτλο «Gods self-specification: his being is his electing» ἐπιχειρεῖται μία προσεκτικὴ συζήτηση γιὰ τὴ σχέση μεταξὺ θείας βούλησης καὶ οὐσίας ὅπως αὐτὴ ἀποτυπώνεται στὴ προοπτικὴ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Χριστοῦ μὲ βάση τὸ ἔργο τοῦ K. Barth μέσα ἀπὸ τὴ διαφορετικὴ προσέγγισή του ἀπὸ δύο μελετητὲς τοῦ ἔργου του, τοὺς Bruce McCormack καὶ Paul Molnar.

Στὸ δεύτερο ἄρθρο οἱ συγγραφεῖς Christian T. Collins Winn καὶ Peter Goodwin Heltzel ἐπιχειροῦν κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο «Before Bloch there was Blumhardt: a thesis on the origins of the theology of hope», νὰ ἀνιχνεύσουν τὶς ρίζες τῆς «θεολογίας τῆς ἐλπίδας» τοῦ Moltmann, πέρα ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσα ἄποψη (E. Bloch κατὰ τὴν ἑρμηνεία τοῦ Barth) στοὺς ριζικούς πιετιστὲς Johann Christoph Blumhardt καὶ Christoph Blumhardt.

Στὸ τρίτο ἄρθρο τοῦ τεύχους ὁ Kim Ian Parker μὲ τὸν τίτλο «Newton, Locke and the Trinity: Sir Isaacs comments on Lockes: A Paraphrase and Notes on the Epistle of St Paul to the Romans» προσπαθεῖ νὰ ἀναδείξει τὴ θεολογικὴ σχέση μεταξὺ τῶν Newton καὶ Locke καὶ τὴν περὶ Ἁγίας Τριάδος θεωρησή τους. Τὸ τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ συμπληρώνεται ἀπὸ ἑκτενεῖς βιβλιοκρισίες καὶ παρουσιάσεις βιβλίων.

Modern Theology (τόμος 25 τεῦχος 1, Ἰανουάριος 2009)

Τὸ τριμηνιαῖο ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ *Modern Theology* δημοσιεύει ἄρθρα κατ' ἐξοχὴν θεολογικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ἄλλα κείμενα πάντοτε μέσα ἀπὸ μία θεολογικὴ προοπτικὴ. Πρόκειται γιὰ ἓνα βῆμα οἰκουμενικοῦ χαρακτῆρα, τὸ ὁποῖο συζητᾷ ποικίλα θέματα τῆς χριστιανικῆς θεολογίας σὲ διαχριστιανικὸ πλαίσιο.

Στὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ τρέχοντος ἔτους περιέχονται τέσσερα ἄρθρα ποικίλου ἐνδιαφέροντος. Στὸ πρῶτο ἄρθρο ὁ Jacob Holsinger Sherman μὲ τίτλο «No we-rewolves in theology? Transcendence, immanence, and becoming-divine in Gilles Deleuze» προσπαθεῖ νὰ συνεισφέρει μία ἀκόμη θεολογικὴ πρόταση στὴ συζήτη-

ση για τὸ πρόσωπο τοῦ Gilles Deleuze (Γάλλος φιλόσοφος τοῦ 20ου αἰῶνα), θέλοντας νὰ ἀπαντήσῃ σὲ διάφορες αἰτιάσεις πού τὸν ἐκλαμβάνουν ὡς ἕναν ἀκραῖο μυστικὸ φιλόσοφο.

Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ τίτλο «Envy narrative scripts: Cyprian, Basil, and the monastic sages on the anatomy and cure of the invidious emotions», ὁ Paul M. Blowers μὲ ἀφετηρία διάφορες σύγχρονες ψυχαναλυτικὲς θεωρήσεις (π.χ. τῶν René Girard, Robert Kaster κ.λπ.) ἐπιχειρεῖ νὰ περιγράψῃ, μεταξὺ ἄλλων, τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο δύο μεγάλες ἐκκλησιαστικὲς προσωπικότητες, ὁ Κυπριανὸς Καρθαγένης καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος, προσεγγίζουν καὶ θεραπεύουν τὴ ζήλεια καὶ τὸ φθόνο μὲ τὰ σχετικὰ ἀτομικὰ πάθη σὲ ἀνάλογο ἐκκλησιαστικὸ πλαίσιο.

Στὸ τρίτο ἄρθρο τοῦ περιοδικοῦ μὲ τὸν τίτλο «Poetry against evil: a Bulgakovian theology of poetry», ὁ Ryan McDermott ἐπιθυμεῖ νὰ μᾶς εἰσαγάγῃ στὴ σκέψη τοῦ μεγάλου Ρώσου θεολόγου σχετικά μὲ τὴν κτίση καὶ τὸ κακό, ἔτσι ὥστε νὰ διαμορφώσῃ μία θεολογία τῆς γλώσσας, καθὼς ἡ γλῶσσα κατανοεῖται ὡς τὸ μέσο μὲ τὸ ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος ἀποκτᾷ τὴν ταυτότητά του καὶ μετέχει στὴ δημιουργία τοῦ κόσμου. Ἡ ποίηση ἐνεργοποιεῖ μία γλωσσολογικὴ ἄσκηση μὲ σκοπὸ τὴ μεταστροφή τῆς γλώσσας καὶ τοῦ ἀναγνώστη. Ἐπίσης ἐπιχειρεῖται μία διασύνδεση μὲ παρόμοιες ἀναφορὰς γιὰ τὴ σχέση τῆς θεολογίας μὲ τὴ λογοτεχνία στοὺς Henri de Lubac καὶ Hans Urs von Balthasar.

Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τὸν τίτλο «Through a different lens: rethinking the role of sexual difference in the theology of Hans urs von Balthasar», ἡ Barbara Sain προσεγγίζει ἐκ νέου τὸν κεντρικὸ ρόλο πού διαδραματίζει ἡ διάσταση τῆς φυλετικῆς διαφορᾶς στὴ σκέψη τοῦ Hans Urs von Balthasar, ὡς ἀναλογίας γιὰ τὴν θεώρηση τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τῆς σχέσης Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ τὸν τρόπο πού ἐρμηνεύονται αὐτὲς οἱ ἀναλογίες μέσα ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο πρῶτο μὲ τὴν ἀναλογία τοῦ ὄντος. Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ σημαντικό ἀριθμὸ βιβλιοκρισιῶν καὶ παρουσιάσεων μελετῶν.

International Journal of Systematic Theology (τόμ. 11, τεῦχος 1, Ἰανουάριος 2009)

Τὸ τριμηνιαῖο ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ *International Journal of Systematic Theology* δημοσιεύει ἄρθρα ὑψηλῆς ποιότητας σχετικά μὲ τὴν ἐπεξεργασία, τὸ νόημα, τὴ συνοχὴ καὶ τὶς συνέπειες τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ περιέχει βιβλιοπαρουσιάσεις καὶ κριτικὲς σημαντικῶν ἔργων στὸ χῶρο τῆς συστηματικῆς θεολογίας.

Τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ τρέχοντος ἔτους εἶναι ἀφιερωμένο στὸν προσδιορισμὸ τῆς ἔννοιας, τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς συστηματικῆς θεολογίας. Ἀξίζει ἐδῶ μίᾳ σύντομῃ παρατήρησιν. Στὸ χῶρο τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας ἡ ἔννοια τῆς συστηματικῆς θεολογίας ὡς ἐπιστημονικοῦ ἀντικειμένου εἶναι μᾶλλον ἄγνωστη ἢ στὴν καλύτερη περίπτωσιν ταυτίζεται μὲ τὴ δογματικὴ θεολογία ἢ ἀκόμη περιοσότερο –παλαιότερα– καὶ μὲ τὴ συμβολικὴ. Ἐὰν καὶ ὡς καθαυτὸ ἐπιστημονικὸ

πεδίο τῆς θεολογίας ξεκινάει καὶ ἀνθίζει στὸν προτεσταντικὸ χῶρο καὶ κατόπιν στὸ ρωμαιοκαθολικὸ, ὁ σχετικὸς προβληματισμὸς δὲν φαίνεται νὰ βρῆ ἀκόμη ἔδαφος ἐπεξεργασίας στὴν ὀρθόδοξη θεολογία. Ἐπομένως, τὸ τεῦχος αὐτὸ μπορεῖ νὰ προσφέρει στὸν ἀναγνώστη μίαν ἐπαρκῆ καὶ πλέον πρόσφατη ἐνημέρωση γιὰ τὸ σχετικὸ ζήτημα.

Ὁ Ralph Del Colle στὸ *προλογικὸ* σημεῖωμα ἐμφαίνει τὴ σπουδαιότητα τοῦ ἀφιερῶματος καὶ περιγράφει συνοπτικὰ τὶς ἐπιδιώξεις τῶν ἐπιμέρους ἀρθρῶν.

Ὁ Paul S. Fiddes στὸ πρῶτο ἀρθρο ἐπιχειρεῖ νὰ διερευνήσει τὴ θέση καὶ τὴ λειτουργία τῆς αἰσθητικῆς θεολογίας στὸ πεδίο τῆς συστηματικῆς θεολογίας. Ὁ συγγραφέας προσπαθεῖ νὰ θεμελιώσει τὴν ἄποψη ὅτι μὴ βιβλικὰ κείμενα, ὅπως τὰ λογοτεχνικὰ ἔργα (π.χ. ποιήματα) μποροῦν νὰ ἐξυψηρετήσουν τὴ θεολογικὴ ἐρμηνευτικὴ προσπάθεια τοῦ συστηματικοῦ θεολόγου μὲ ἀρκετοὺς τρόπους, ὅπως ἡ χρῆση κατάλληλων ἐννοιῶν γιὰ τὸ θεολογικὸ ἔργο ἢ ἡ ἔκφραση τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας μὲ ζωντανὸ καὶ ἐπίκαιρο τρόπο.

Στὸ *ἐπόμενο* ἀρθρο ὁ Nicholas M. Healey ἐπιδιώκει νὰ προσφέρει ἕναν προσδιορισμὸ τοῦ ἀντικειμένου τῆς συστηματικῆς θεολογίας. Σ' αὐτὴ τὴν κατεύθυνση διακρίνει τρεῖς ἐκδοχὲς συστηματικῆς θεολογίας. Πρόκειται γιὰ τὴν «ἐπίσημη» (official), ποὺ ἀναπτύσσεται στὸ πλαίσιο τῆς θεσμικῆς Ἐκκλησίας, τὴ «συνήθη» (ordinary) ὡς ἔκφραση τῶν πιστῶν καὶ τὴν «ἀκαδημαϊκὴ-ἐπιστημονικὴ». Προκρίνοντας τὴν τρίτη κατηγορία, ὁ συγγραφέας τὴ θεωρεῖ ὡς ἐνδιάμεσο καὶ συνδετικὸ κρίκο μεταξὺ τῶν ἄλλων δύο ἢ ὁποῖα, ἐνῶ ἀναπτύσσεται ἐνδοεκκλησιαστικά, διατηρεῖ μίαν ἀπόσταση ἀσφαλείας ἀπὸ τὴν θεσμικὴ Ἐκκλησία καὶ δὲν χάνει τὸν ἀκαδημαϊκὸ της χαρακτῆρα.

Ὁ A.N. Williams στὴν ἴδια προοπτικὴ μελετᾷ τὴ φύση καὶ τὸ χαρακτῆρα τῆς συστηματικῆς θεολογίας, θεωρώντας ὅτι ἡ συστηματικὴ ἀποτελεῖ ἐγγενὲς στοιχεῖο κάθε ἐπιμέρους χριστιανικῆς διδασκαλίας. Κατ' αὐτόν, ἡ σχεσιακότητα (relationality) στὴ θεία καὶ κτιστὴ πραγματικότητα ἀντανακλᾷ τὸ λόγο (ratio), ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὡς ὁ Θεὸς ipse. Ἐπομένως, γιὰ τὸν συγγραφέα, ἡ συστηματικὴ θεολογία ἐπιχειρεῖ νὰ εἰκονίσει ἀκριβῶς αὐτὴ τὴ λογικότητα ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν κτισμάτων ἢ μεταξὺ τῶν κτισμάτων καὶ τοῦ Θεοῦ κ.λπ.

Ὁ γνωστὸς συστηματικὸς θεολόγος John Webster ἐξετάζει τὶς θεμελιώδεις ἀρχὲς ποὺ χαρακτηρίζουν τὴ συστηματικὴ θεολογία. Κατὰ τὸν συγγραφέα, ἡ Ἁγία Τριάδα εἶναι ἡ ὄντολογικὴ ἀρχὴ τῆς, ἐνῶ ὡς ἐξωτερικὴ-ἀντικειμενικὴ καὶ ἐσωτερικὴ –ὑποκειμενικὴ θεωροῦνται ἀντίστοιχα ὁ θεῖος Λόγος καὶ ἡ ἀπολυτρωτικὴ διάνοια τῶν ἁγίων. Τὸ ἀντικείμενό της εἶναι διττό: ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς καὶ ὅλα τὰ πράγματα– κτιστὰ ὄντα ἐν Θεῷ.

Στὸ τελευταῖο ἀρθρο τοῦ τεύχους οἱ Gijbert Van Den Brink καὶ Stephan Van Erp μᾶς προσφέρουν μίαν περιγραφικὴ ματιὰ στὴν περὶ Ἁγίας Τριάδος ὀλλανδικὴ θεολογία τοῦ 20ου καὶ 21ου αἰῶνα, ἐμφαίνοντας τὴν ἀπουσία ἢ ὑποβάθμισή της ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν σύγχρονων θεολόγων. Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ σημαντικὸ ἀριθμὸ βιβλιοκρισιῶν.

The Heythrop Journal (τόμ. 50, τεύχος 3, Μάιος 2009)

Τὸ διμηνιαῖο ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ *The Heythrop Journal* ἀσχολεῖται μὲ ζητήματα φιλοσοφικοῦ κυρίως ἐνδιαφέροντος, τὰ ὁποῖα προσεγγίζονται μέσα ἀπὸ τὴν προοπτικὴ τῆς ρωμαιοκαθολικῆς θεολογικῆς παράδοσης.

Στὸ πρῶτο ἄρθρο, τοῦ δευτέρου τεύχους τοῦ τρέχοντος ἔτους, ὁ Jeffrey J. Maciejewski μὲ τὸν τίτλο «On the Purposes and Ends of natural Rhetoric», ἐπιχειρεῖ νὰ προτείνει μία νέα κατανόηση τῆς ρητορικῆς πέραν τῆς κλασικῆς ὡς «τέχνης», ἡ ὁποία ἐνεργοποιεῖ τὶς ἔμφυτες ἰκανότητες τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἐνεργὴ δραστηριοποίηση στὸ κοινωνικὸ ἐπίπεδο καὶ τὴ διαμόρφωση δίκαιων κρίσεων πρὸς τοὺς ἄλλους.

Ὁ Mark G. Nixon στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο «Proclaiming and Performing the Gospel: Language, Truth and Action in Postmodern Christian Faith», ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξετάσει τὸν τρόπο μαρτυρίας καὶ ἐκπλήρωσης τοῦ Εὐαγγελίου μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ σύγχρονου κόσμου, μὲ βασικὲς συνιστώσες τῆ λειτουργία τῆς γλώσσας, τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν δράση στὴν πραγματικότητα τῆς μετά-νεωτερικῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ὁ Markus Locker στὸ κείμενό του πὸν ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Jesus' language-games: The Significance of the notion of language-game for a reformulation of 'new Testament Biblical Theology'», προσπαθεῖ, μὲ βάση τὴν ἔννοια τοῦ Wittgenstein περὶ «γλωσσικῶν παιγνίων» καὶ μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι ἡ θεολογία κατ' ἐξοχὴν ἐδράζεται στὴ γλώσσα ὡς μέσο ἔκφρασης, νὰ καταστήσει κατανοητὴ τὴν βιβλικὴ γλώσσα ὡς «γλωσσικὸ παίγνιο», μὲ σκοπὸ νὰ ὑπερβεῖ τὰ ἀδιέξοδα ἐντὸς τῆς θεολογίας, τὰ ὁποῖα ὀδηγοῦν στὴ διάσταση μεταξὺ ἑρμηνευτικῆς προσέγγισης καὶ ἔμπρακτης πραγμάτωσης τῆς βιβλικῆς διδασκαλίας.

Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ τίτλο «The Imago Dei and human perfection: the significance of Christology for Gregory of Nyssa understanding of the human person», ἡ Elizabeth A. Cochran ἐπιχειρεῖ μία χριστοκεντρικὴ ἑρμηνευτικὴ προσέγγιση στὸ κατ' εἰκόνα στὴν προοπτικὴ τῆς ἀνθρώπινης τελειοποίησης μὲ βάση τὸ ἔργο τοῦ Γρηγορίου Νύσσης.

Ὁ Anthony Cirelli στὸ κείμενο πὸν ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Re-assessing the meaning of thought: Hans Urs Von Balthasar's retrieval of Gregory of Nyssa», ἐργάζεται στὴν κατεύθυνση ἐνὸς ἐπαναπροσδιορισμοῦ τῆς ἔννοιας τῆς σκέψης, μὲ βάση τὴν ἑρμηνευτικὴ προσέγγιση τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ θεολόγου Balthasar στὴ θεοκεντρικὴ ἐπιστημολογία τοῦ Γρηγορίου Νύσσης, κυρίως σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν σχέση τοῦ κατ' εἰκόνα μὲ τὴ σκέψη, τὴ διασύνδεση τῆς Ἐνσάρκωσης μὲ (ὡς) τὸν ἔσχατο ὀρίζοντα τῆς διάνοιας κ.λπ.

Σὲ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ τίτλο «Thinking through Kierkegaard's anti-Climacus: Art, Imagination, and Imitation» ὁ Brian Gregor μὲ βάση τὸ ψευδώνυμο αὐτὸ ἔργο τοῦ Δανοῦ ὑπαρξιστῆ φιλοσόφου ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξετάσει ποῖα εἶναι ἡ θέση καὶ ἡ λειτουργία τῆς φαντασίας καὶ τῆς τέχνης γιὰ τὴ χριστιανικὴ ὑπαρξη.

Ὁ Benjamin Murphy στὸ κείμενό του μὲ τὸν τίτλο «Evolutionary psychology and the rationality of faith», ἐπιδιώκει νὰ ἀξιολογήσει τὸ ρόλο πὸν ἐνδεχομένως

μπορεί να παίζει ή εξελικτική ψυχολογία για την κατανόηση της λογικότητας της πίστης σε μία χριστιανική προοπτική, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι σε καμία περίπτωση δεν μπορεί αυτός ο τομέας της επιστήμης της Ψυχολογίας να αποφανθεί για τη λογικότητα ή μη της (χριστιανικής) πίστης.

Το άρθρο του Wang-Yen Lee με τίτλο «A Pragmatic case against pragmatic theological realism» επιχειρεί να ανιχνεύσει το ρεαλισμό που ένυπάχει (ή όχι) στο σκοπό της θεολογίας ή της αλήθειας, επιδιώκοντας μία δικαίωση ενός τέτοιου έγχειρήματος, έστω και αν κάτι τέτοιο ένδεχομένως είναι δύσκολο με τις ανθρώπινες δυνατότητες.

Ο Derek R. Nelson στο τελευταίο άρθρο του τεύχους με τίτλο «Inquiry, conversation and theistic belief: William James and Richard Rorty get religion», εξετάζει και συγκρίνει τις σχετικές απόψεις των δύο στοχαστών σχετικά με το εάν ή πραγματιστική φιλοσοφία (pragmatic philosophy) επιτρέπει ή όχι τη διαμόρφωση και ανάπτυξη θεϊστικής πίστης (theistic belief) στην προοπτική της διαφορετικής κατανόησης της φιλοσοφίας, ως αναζήτησης (James) ή ως συζήτησης (Rorty).

Νίκος Άσπρούλης

Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der Älteren Kirche (τόμος 100, τεύχος1/2009)

Το *Zeitschrift für Neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde des Alteren Kirche* θεωρείται ένα από τα πλέον έγκριτα διεθνή ακαδημαϊκά περιοδικά που δημοσιεύουν μελέτες σχετικές με την έρμηνεία της Καινής Διαθήκης και την πατερική γραμματεία. Το πρώτο του τεύχος κυκλοφόρησε το 1900. Είναι έξαμηνιαία περιοδική έκδοση και φιλοξενεί άρθρα στα άγγλικά, γαλλικά και γερμανικά.

Στο τρέχον τεύχος δημοσιεύονται 6 άρθρα και έπισκόπηση διαφόρων θεολογικών περιοδικών.

Το πρώτο άρθρο, του Wilfried Eisele, φέρει τον τίτλο «Jesus und Dionysos. Göttliche Konkurrenz bei der Hochzeit zu Kana (Joh 2,1-1)». Σε αυτό ο συγγραφέας εξετάζει την έγκυρότητα της θέσης του R. Bultmann ότι το θαύμα της μεταβολής του νερού σε κρασί είναι ένα χαρακτηριστικό μοτίβο του διονυσιακού μύθου. Παρουσιάζει αρχαιολογικά εδρήματα από την εδρύτερη περιοχή της Κανά, τα όποια διασώζουν μοτίβα με συγγένεια προς το θέμα του θαύματος. Κατάληγει στο συμπέρασμα ότι ή αφήγηση του γάμου της Κανά παρουσιάζει στοιχεία ανταγωνισμού του Μεσσία Ίησού με τον Διόνυσο και ύποθέτει ότι ή συγκεκριμένη ιστορία προέρχεται από αυτήν την περιοχή (Κανά, Ναζαρέτ, Σέφωρις, Σκυθόπολις).

Ο Friedrich Gustav Lang εξετάζει στο δικό του άρθρο «Neues über Lydia? Zur Deutung von Purpurhändlerin in Apg 16.14», την ορθότητα της θέσης της Ivoni Richter-Reimer ότι ή Λυδία δεν ήταν έμπορος πορφύρας αλλά εργάτρια σε εργοστάσιο παραγωγής της. Στο πρώτο μέρος του άρθρου του παρουσιάζει διεξοδικά την παραπάνω θέση, στη συνέχεια εξετάζει τις επιγραφικές και φιλολογικές

μαρτυρίες για τις πορφυροπόλιδες και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μολονότι οί θέσεις της Richter-Reimer αναδεικνύουν ενδιαφέρουσες πιθανές πτυχές της ζωής της Λυδίας, δεν είναι αρκετά πειστικές ώστε να αποκλείσουν την προηγούμενη υπόθεση σχετικά με την κοινωνική της θέση. Από την άλλη, η σύνδεση της Λυδίας με το βασιλικό χρώμα και ένδυμα της πορφύρας και η σχέση της με τους Φιλίππους, την πρώτη πόλη, όπου το εὐαγγέλιο αντιπαρατίθεται με την αυτοκρατορική Ρώμη, ἴσως ἐξυπηρετεῖ κάποιους ιδιαίτερους θεολογικούς σκοπούς τοῦ Λουκά.

Στὸ τρίτο ἄρθρο (Romans 1,20: Knowing God Through His Acts in History) ὁ Erwin Ochsenmeier ἐξετάζει τις διάφορες ἐρμηνεῖες πὺ ἔχουν κατὰ καιροὺς δοθεῖ στὸ Ρωμ 1,20. Μέσα ἀπὸ τις διακειμενικὲς συνδέσεις μετὸ Ψα 97 καὶ τὸ βιβλίον τοῦ Ἀββακούμ ὁ συγγραφέας καταλήγει ὅτι ὁ Παῦλος στὸ συγκεκριμένο κείμενο δὲν ἀναφέρεται πιθανὸν στὴ γνώση τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπὸ τὴ δημιουργία ἀλλὰ μέσα ἀπὸ τις πράξεις τοῦ Θεοῦ μέσα στὴν ἱστορία. Μία τέτοια ἐρμηνεία ἔρχεται σὲ συμφωνία μετὰ τὰ Πρξ 14,17 καὶ 17,23-34 καὶ τὸ ἐναρμονίζει μετὸ πνεῦμα τῆς ὑπόλοιπης ἐπιστολῆς.

Ἡ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴ ἀποτελεῖ τὸ θέμα καὶ τοῦ ἐπόμενου ἄρθρου. Ὁ Jan Doehorn στὸ ἄρθρο του «Röm 7,7 und das zehnte Gebot. Ein Beitrag zur Schriftauslegung und zur jüdischen Vorgeschichte des Paulus» ἐξετάζει γιατί στὸ Ρωμ 7,7-5, τὸ ὁποῖο θεωρεῖται ὡς μία παύλεια παραλλαγὴ τῆς ἱστορίας τοῦ Γεν 3, χρησιμοποιεῖται ἐπίσης ὡς ὑποκείμενο καὶ ἡ δέκατη ἐντολή. Στὸ πρῶτο μέρος τοῦ ἄρθρου τοῦ ὁ συγγραφέας ἐντοπίζει τις ἐρμηνευτικὲς ἀρχὲς πὺ διέπουν τὸ συγκεκριμένο κείμενο, στὴ συνέχεια σὲ ἓνα δεύτερο μέρος ἀναδεικνύει τὴ σχέση τοῦ ἐν λόγω κειμένου πρὸς τὴν Ἀποκάλυψη Μωυσῆ καὶ ἐντοπίζει μία κοινὴ ἐρμηνευτικὴ δομὴ. Τέλος τὰ συμπεράσματα ἀπὸ αὐτὴν τὴ σύγκριση χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ Ρωμ 7,7 καὶ τονίζεται ἡ πολὺγλωσση παιδεία τοῦ Παύλου, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ χρησιμοποιεῖ μετὴν ἴδια εὐκολία ἑβραϊκὰ καὶ ἑλληνικὰ κείμενα.

Ὁ Jens Schröter ἀσχολεῖται στὸ ἄρθρο του «Die Funktion der Herrenmahlsüberlieferungen im 1. Korintherbrief. Zugleich ein Beitrag zur Rolle der »Einsatzsworte« in frühchristlichen Mahltexten» μετὴν παράδοση τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας στὰ Α΄ Κορ 10 καὶ 11. Καθὼς τὸ ὑπόβαθρο τῶν 10,16 καὶ 11,23β-25 εἶναι οἱ παραδόσεις γιὰ τὸ ἀρχαῖο χριστιανικὸ εὐχαριστιακὸ δεῖπνο, ὁ συγγραφέας θέτει τὸ ἐρώτημα κατὰ πόσο αὐτὲς οἱ παραδόσεις εἶναι σημαντικὲς γιὰ τὴν κατανόηση καὶ τὴν ἀναπαράσταση τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς εὐχαριστιακῆς λειτουργίας. Παραλληλίζει τὰ παύλεια κείμενα μετὰ ἄλλα ἀρχαῖα χριστιανικὰ κείμενα καὶ καταλήγει ὅτι στὸ ἐπίκεντρο τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς εὐχαριστιακῆς λειτουργίας δὲν βρισκόνταν οἱ ἰδρυτικοὶ λόγοι τοῦ μυστηρίου ἀλλὰ προσευχὲς εὐχαριστίας καὶ εὐλογίας τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου.

Ἡ τελευταία μελέτη εἶναι τοῦ Peter Nagel («Das Evangelium des Judas zwei Jahre später») ὁ ὁποῖος παρουσιάζει μία ἀνασκόπηση τῆς ἐρευνας σχετικά μετὸ

γνωστικό Εὐαγγέλιο τοῦ Ἰούδα ἀπὸ τὴν πρώτη δημοσίευσή του μέχρι σήμερα (τὸ ἄρθρο παρουσιάζει τὴν ἔρευνα μέχρι τὸ 2008). Ὁ συγγραφέας ἐπίσης συζητᾷ συγκεκριμένα δύσκολα χωρία τοῦ Εὐαγγελίου καὶ προτείνει ἑρμηνευτικὲς λύσεις καὶ ἀναγνώσεις.

Zeitschrift für Antikes Christentum (τόμος 12, τεῦχος 3/2008)

Τὸ ἀκαδημαϊκὸ περιοδικὸ *Zeitschrift für Antikes Christentum* ἐκδίδεται τρεῖς φορές τὸ χρόνο μὲ διεπιστημονικὸ καὶ διαθεματικὸ προσανατολισμὸ καὶ ἔχει ὡς ἀντικείμενο μελέτης του τὸν ἀρχαῖο Χριστιανισμὸ, ὅπως αὐτὸς ἀναπτύχθηκε μέσα ἀπὸ διαδικασίες πρόσληψης καὶ ἀλληλεπίδρασης μὲ τὸ ἰουδαϊκὸ καὶ μὴ χριστιανικὸ περιβάλλον του.

Τὸ παρὸν τεῦχος περιλαμβάνει 9 ἄρθρα (ἐκ τῶν ὁποίων μία ἔκδοσις ἀρχαίων παπύρων, 7 σύντομες πραγματεῖες κι ἓνα review article), βιβλιοκρισίες, ἐπισκόπηση ἐπιστημονικῶν περιοδικῶν, εἰδήσεις καὶ ἀνακοινώσεις.

Τὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ Hans Förster «Bis ich gewurdigt werde, dich von Angesicht zu sehen - wei Brieffragmente aus der Heidelberger Papyrussammlung» δημοσιεύονται δύο σπαράγματα κοπτικῶν παπύρων τοῦ 6ου/7ου αἰ. π.μ. διασώζουσι ἀποσπάσματα ἀλληλογραφίας συνεργατῶν ἀπὸ τὸν ἐκκλησιαστικὸν χώρον (τὸ πρῶτο προέρχεται ἀπὸ τὴν μοναστικὴν κοινότητα, τὸ δεύτερο ἀπευθύνεται μᾶλλον σὲ ἓναν ἐπίσκοπο). Ἡ ἐξέτασις τοῦ κειμένου ἀποδεικνύει ὅτι τέτοια κείμενα ἐπαναλαμβάναν κλασικοὺς κοινοὺς τόπους πού ἀπαντοῦν καὶ στὴν ὑπόλοιπη κοπτικὴ γραμματεία, ὅπως τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ παραλήπτη, τὴν εὐχαριστίαν γιὰ τὴν παραληφθεῖσα ἀλληλογραφία, τὸ αἶτημα γιὰ προσευχὲς καὶ εὐλογία κ.τ.λ.

Ἡ Silke-Petra Bergjan στὸ ἐπόμενο ἄρθρο («Logic and Theology in Clement of Alexandria. The Purpose of the 8th Book of the Stromata») ἀναλύει τρία κεφάλαια τοῦ 8ου βιβλίου τοῦ ἔργου τοῦ Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως *Στρωματεῖς*. Ἐκεῖ ὁ Κλήμης ἀντιπαραβάλλει τὴν ἀπόδειξιν καὶ τὸ διαλεκτικὸν συλλογισμὸν καὶ καταλήγει ὅτι πειστικὰ συμπεράσματα ὀδηγοῦν στὴν ἀξιόπιστη γνώση, τῆς ὁποίας ἡ ἀναζήτησις ἀποτελεῖ ἔργο τοῦ θεολόγου. Στὰ τρία αὐτὰ κεφάλαια ὁ Κλήμης κάνει συχνὰ χρῆσιν τῆς διαλεκτικῆς ὀρολογίας καὶ ὑπερασπίζεται τὴν διαλεκτικὴν ἀναπτύσσοντας ἐπίσης κριτικοὺς συλλογιστικοὺς μηχανισμούς. Σύμφωνα μὲ τὸν ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα ἡ χριστιανικὴ φιλοσοφία ὀδηγεῖ στὴν «εὐρεση» χωρὶς ὅπως νὰ παύει συνεχῶς νὰ ἀναζητᾷ.

Στὸ τρίτο ἄρθρο («Esther in der Interpretation der Kirchenväter: Königin, Vorbild der Tapferkeit oder Typus der Kirche») ἡ Agnethe Siquans παρουσιάζει τὸν τρόπον πού ἐρμηνεύθηκε τὸ πρόσωπον τῆς Ἑσθῆρ μέσα στὴν πατερικὴ παράδοσις. Συχνὰ στὰ πατερικὰ κείμενα ἐπαινεῖται γιὰ τὸ θάρρος της καὶ γιὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ της, ἀλλοῦ τονίζεται ἡ προσευχὴ καὶ ἡ νηστεία της καὶ παρουσιάζεται ὡς παράδειγμα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Αὐτὴ ἡ πολυμορφία τῶν ἑρμηνειῶν μέσα στὴν πατερικὴ παράδοσις μπορεῖ νὰ ἀποβεῖ χρήσιμη στὴ σύγχρονη βιβλικὴ ἐπιστήμη.

Ὁ Christopher Beeley στὸ ἄρθρο του «Eusebius Contra Marcellum. Anti-Modalist Doctrine and Orthodox Christology» ἀναλύει τὴ χριστολογικὴ σκέψη τοῦ Εὐσεβίου, ὅπως αὐτὴ προκύπτει ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Contra Marcellum, De ecclesiastica theologia καὶ De Theophania. Στὴ συνέχεια ἀναζητᾶ βασικὰ στοιχεῖα αὐτῆς τῆς σκέψης σὲ συγγραφεῖς ὅπως ὁ Γρηγόριος Νύσσης καὶ ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, οἱ ὁποῖοι θεωροῦνται ἐκπρόσωποι τῆς πίστεως ὅπως αὐτὴ διατυπώθηκε στὴ Σύνοδο τῆς Νίκαιας. Ἡ εἰκόνα ποὺ προκύπτει εἶναι πολὺ διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκείνην ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴ βιβλιογραφία, ὅπου ὁ Εὐσεβίος παρουσιάζεται ὡς ἀντίπαλος τοῦ Μ. Ἀθανασίου.

Τὸ ἐπόμενο ἄρθρο («Staatsreligion, Volkskirche oder Gemeinschaft der Heiligen? Das Christentum in der Spätantike: eine Standortbestimmung») ὁ Peter Gemeinhardt ὑποστηρίζει ὅτι ἐξαιτίας τῆς ἱστορικῆς κατάστασης ποὺ δημιουργήθηκε μετὰ τὸ τέλος τῶν διωγμῶν καὶ τὴν ἀθρόα εἴσοδο νέων μελῶν στὴν Ἐκκλησία πολλοὶ ζηλωτὲς χριστιανοὶ ἀντιμετώπιζαν τὴν Ἐκκλησία ὡς κομμάτι αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Ἀπὸ τὴ μία τὸ μοναχικὸ κίνημα γνώρισε ἀνθροσι καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ἐκδήλωσε μία ἰκανότητα νὰ συνδυάσει στοὺς κόλπους τῆς τόσο αὐτοῦς τοὺς «ζωντανούς ἁγίους» ὅσο καὶ τοὺς ἀπλούς πιστούς. Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν τῆς Ὑστερῆς Ἀρχαιότητος ἀναδεικνύεται σὲ μία *Volkskirche*, δηλαδὴ σὲ μία κοινότητα μὲ εὐέλκτα ὄρια ἀλλὰ μὲ σαφὲς κέντρο: τὴν κοινότητα τῶν ἁγίων καὶ ἐκείνη τῶν μὴ ἁγίων, οἱ ὁποῖοι ὁμῶς συμμετεῖχαν στὴ λατρεία τῶν πρώτων.

Ὁ Dragos-Andrei Giulea ἀσχολεῖται στὸ ἄρθρο του «The Cappadocian Paschal Christology: Gregory Nazianzen and Gregory of Nyssa on the Divine Paschal Image of Christ» μὲ τὴ χριστολογία τῶν Καππαδοκῶν πατέρων, ὅπως αὐτὴ διατυπώνεται κυρίως στὶς πασχάλιες ὁμιλίες τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ Γρηγορίου Νύσσης. Ὁ συγγραφέας καταλήγει ὅτι ἡ χριστολογία τους στηρίζεται σὲ μία σωτηριολογία ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἔννοια τοῦ κατ' εἰκόνα (ἰδέα ποὺ ἀπαντᾷ ἤδη στὸν Εἰρηναῖο, τὸν Ψ-Ἰππόλυτο ἀλλὰ καὶ στὸν Ἀθανάσιο καὶ στὸ Μ. Βασίλειο) καὶ σὲ μία χριστολογία ἡ ὁποία συνδέεται μὲ τὴν ἔννοια τῆς δημιουργίας (ἰδέα ποὺ ἀπαντᾷ ἤδη στὸν Μελίτων Σάρδεων, στὸν Ἀθανάσιο καὶ στὸ Βασίλειο). Αὐτὲς οἱ ἰδέες στὴ συνέχεια συνδέονται μὲ τὴ θεολογία περὶ Πάσχα.

Τὸ θέμα τῆς μελέτης τῆς Claudia Tavolieri d' Andrea, «Origine militare e fiscale dell' hospitalitas. L' esempio dell' Epistula 62 (19) inviata da Ambrogio a Vigilio di Trento», εἶναι ἡ *hospitalitas*, ὅπως αὐτὴ προϋποτίθεται στὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ἀμβροσίου πρὸς τὸν ἐπίσκοπο Βιγίλιο Τάραντος. Ἡ συγγραφέας ἀναζητᾶ τὸ ἱστορικὸ ὑπόβαθρο αὐτῆς τῆς ἰδέας, ἰδιαίτερα στοὺς νόμους ποὺ εἶναι συγκεκριμένοι στὸν Θεοδοσιανὸ Κώδικα (*De metatis*) καὶ ἀναπαριστᾷ τὴν ἱστορικὴ κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὸν Τάραντα κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ἡ σύγκριση μὲ τὶς πληροφορίες ποὺ διαθέτουμε ἀπὸ ἄλλες πόλεις τῆς αὐτοκρατορίας ἐκείνης τῆς ἐποχῆς καθιστᾷ σαφὲς πόσο οἱ παραδόσεις τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος παραμένουν ζωντανὲς κατὰ τὸν 4ο αἰ. μ.Χ.

Ὁ Laurence Dalmon στὸ ἄρθρο του «La lettre 177,16-18 de saint Augustin, echo atténuée à un conflit d' exégèse patristique au temps de la controverse péla-

gienne?» αναλύει την έπιστολή 177 του Αύγουστίνου προς τον πάπα Ρώμης Ίννοκέντιο Α΄ και προσπαθεί να έντοπίσει ίχνη τής έρμηνευτικῆς διαμάχης μεταξύ του Αύγουστίνου και του Πελάγιου όσον άφορᾶ ένα άπόσπασμα του ύπομνήματος του Άμβροσίου στο κατά Λουκᾶν (*Expositio evangelii secundum Lucam* I 17). Το έρώτημα που επίσης προσπαθεί να άπαντήσει είναι γιατί, ένῶ ἡ διαφωνία μεταξύ των δύο άνδρων ἦταν πολὺ έντονη, στην έπιστολή αὐτή δείχνει να έπιθυμεί να κατεβάσει τους τόνους.

Στο περιοδικό περιλαμβάνονται επίσης ένα έντενές βιβλιοκριτικό άρθρο του Ulrich Lambrecht για τὸ βιβλίο του Steffen Diefenbach, *Römische Erinnerungsräume. Heiligenmemoria und kollektive Identitäten im Rom des 3. bis 5. Jahrhunderts n.Chr.* (2007) και μία σειρά από βιβλιογραφίες.

Kerygma und Dogma (τόμος 54, τεῦχος 4/2008)

Τὸ έπιστημονικὸ περιοδικὸ *Kerygma und Dogma* κυκλοφορεῖ τέσσερις φορὲς τὸ χρόνο. Έχει ὡς θέμα του τὴν θεολογικὴν ἀνάλυση τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας και πράξης και ὡς σκοπὸ τὴν προαγωγή τῶν οἰκουμενικῶν διαλόγων.

Τὸ πρῶτο άρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους εἶναι τοῦ Jürgen Habermann κι ὁ τίτλος τοῦ εἶναι: «Visitation aus neutestamentlicher Sicht». Ὡς θέμα του ἔχει τὶς περιπτώσεις πὸν ἡ Καινὴ Διαθήκη ἀσχολεῖται μὲ τὶς έννοιες τῆς παρακλήσεως και ἐπισκέψεως. Κεντρικὲς λέξεις-έννοιες πὸν χρησιμοποιοῦνται σὲ αὐτὴν τὴ συνάφεια εἶναι ἡ παράκληση, ἡ ἐπίπληξη, ἡ δέσμευση, ἡ παραμυθία, ἡ παραίνηση και ἡ προειδοποίηση. Ὁ συγγραφέας παρατηρεῖ ὅτι ὁ συνδυασμὸς τῆς παράκλησης και τῆς ἐπιστάσιος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀπὸ τὴ μία και τῶν Ἀποστόλων τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τὴν ἄλλη, πὸν ἀντιπροσωπεύουν τὸ συνδυασμὸ τῶν ἱκανοτήτων τῶν ποικίλων ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων, μπορεῖ να παρέχει ὠφέλιμα μαθήματα σήμερα.

Ὁ Sven Grosse ἀσχολεῖται στὴ μελέτη του «Melanchthons Wendung zur Trinitätslehre» μὲ τὴ θέση τῆς τριαδολογίας στὴ σκέψη και στὸ ἔργο τοῦ Μελάγχθωνα. Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ἡ θεολογικὴ του προσέγγιση ἔχει τὶς ρίζες του στὸ τριαδολογικὸ δόγμα, τὸ ὁποῖο θεωρεῖ «μυστήριον». Τὸ κάθε μυστήριον σύμφωνα μὲ τὸν Μελάγχθωνα μπορεῖ να ἀποκρυπτογραφηθεῖ μὲ τὴν *beneficia Christi*. Στὴ σκέψη του επίσης ἡ διδασκαλία περὶ δικαιοσύνης και τὸ τριαδολογικὸ δόγμα εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Ἐπιπλέον μὲ αὐτὲς του τὶς θέσεις ὁ Μελάγχθων στέκεται κριτικὰ ἀπέναντι στὴ διδασκαλία περὶ Ἁγίας Τριάδος τοῦ Servet.

Ἡ μελέτη «Gottes- und Selbsterkenntnis gehören zusammen. Überlegungen zum Anfangskapitel von Calvins *Institutio religionis christianae*», τῆς Christine Axt-Piscalar πραγματεῦεται τὴν εἰσαγωγικὴ πρόταση τοῦ ἔργου τοῦ Καλβίνου *Institutio*. Ἡ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι σύμφωνα μὲ αὐτὴν τὴν δὴλωση ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ και ἡ αὐτογνωσία εἶναι ἀλληλοεξαρτώμενες. Ἐπιπλέον μέσα ἀπὸ τὴν ἀνάλυση τῶν πρώτων κεφαλαίων τῆς *Institutio* ἡ συγγραφέας καταδεικνύει τὶς συνέπειες πὸν ἔχει αὐτὴ ἡ θέση στὴν αὐτογνωσία τοῦ φυσικοῦ προσώπου και ὑπο-

γραμμίζει τις ομοιότητες με τις θέσεις του Schleiermacher. Η έμπειρία του φυσικού προσώπου για τον έαυτό του και τον κόσμο είναι έκφραση της πραγματικής εξάρτησής του από τον Θεό, ως κυρίαρχη πραγματικότητα.

Η τελευταία μελέτη του τεύχος είναι της Sibylle Rolf και φέρει τον τίτλο «In sich verstrickte Freiheit. Søren Kierkegaards Konzept von der Genese der Sünde und seine Ablehnung des liberum arbitrium». Η συγγραφέας υποστηρίζει ότι ο Kierkegaard απορρίπτει την ιδέα ενός liberum arbitrium σε σχέση με τη διδασκαλία περί άμαρτίας κι έρμηνεύει την έλευθερία ως αποδοχή της ύπαρξης ως δημιουργίας του Θεού. Ο άνθρωπος είναι ένα πεπερασμένο όν και το ανθρώπινο πνεύμα ορίζεται από τη σχέση του ανθρώπινου σώματος και της ψυχής. Η άμαρτία από την άλλη κατανοείται ως άποτυχία αυτής της σχέσης. Για τον Kierkegaard η πραγματική έλευθερία κατανοείται ως αποδοχή του έαυτού και ως προθυμία του ατόμου να επιλέξει τη θέση του μπροστά στο Θεό.

Neue Zeitschrift für Systematische Theologie und Religionsphilosophie (τόμος 51, τεύχος 1/2009)

Στο έγκριτο έπιστημονικό περιοδικό *Neue Zeitschrift für Systematische Theologie*, το οποίο εκδίδεται 4 φορές το χρόνο, δημοσιεύονται άρθρα, τα όποια αποτυπώνουν το διάλογο μεταξύ κυρίως της λουθηρανικής θεολογίας και της φιλοσοφίας και προσεγγίζουν διάφορα θέματα σύγχρονης προβληματικής με τη βοήθεια της θεολογίας. Στην ομάδα των έκδοτων του περιοδικού ανήκουν ειδικοί του συστηματικού θεολογικού χώρου από διάφορες χώρες.

Η πρώτη μελέτη του παρόντος τεύχους του Christoph Seibert (Παν/μιο Τυβίγγης) φέρει τον τίτλο «Herausgefordert zum Verstehen. Überlegungen zur religionsphilosophischen Bedeutsamkeit eines Erfahrungskonzeptes im Anschluss an die Tradition des Pragmatismus» και πραγματεύεται δύο φαινομενικά έναλλακτικούς τρόπους κατανόησης της θρησκείας στο πλαίσιο του σύγχρονου διαλόγου της φιλοσοφίας της θρησκείας. Στη μία περίπτωση η θρησκεία προσεγγίζεται με τη βοήθεια όρων της διανόησης και γίνεται η προσπάθεια δημόσιας δικαίωσης των πεποιθήσεών της. Ο άλλος τρόπος προσέγγισης άρνείται ότι οι θρησκευτικές πεποιθήσεις έχουν οποιαδήποτε γνωσιολογική αξία και προσπαθεί να κατανοήσει τη θρησκεία μόνο στο επίπεδο της ιδιωτικής της χρήσης. Μέσα από την αναφορά στην παράδοση του πραγματισμού (και κυρίως στους William James και John Dewey) ο συγγραφέας αποπειράται να ορίσει τη λειτουργία της θρησκείας μέσα στην ανθρώπινη έμπειρία και προτείνει αυτόν τον τρόπο κατανόησης της ως μία τρίτη έναλλακτική δυνατότητα προσέγγισης της θρησκευτικής πραγματικότητας, η όποια είναι άπαλλαγμένη από τα αδιέξοδα των δύο προηγούμενων προσεγγίσεων.

Το δεύτερο κείμενο είναι του Ulrich Körtner (Παν/μιο Βιέννης) και φέρει τον τίτλο «Rezeption und Inspiration. Über die Schriftwerdung des Wortes und die Wortwerdung der Schrift im Akt des Lesens». Ο συγγραφέας επανεξετάζει το ζή-

τημα τῆς θεοπνευστίας τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅπως αὐτὴ κατανοεῖται ἀπὸ τῆ θεολογία τῆς Μεταρρυθμίσεως, μὲ βάση τὶς νέες λογοτεχνικὲς θεωρίες τοῦ προσανατολισμοῦ στὸν ἀναγνώστη (reader-oriented) καὶ τῆς αἰσθητικῆς τῆς πρόσληψης. Ὑποστηρίζει ὅτι ἡ διδασκαλία περὶ θεοπνευστίας θὰ πρέπει νὰ ἐπαναπροσδιοριστεῖ ὡς ἡ θεωρία τοῦ θεόπνευστου ἀναγνώστη καὶ θέτει τὸ ἐρώτημα κατὰ πόσο ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ ἀντικείμενο ἢ τὸ ὑποκείμενο τοῦ κανόνα.

Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο ὁ Andrew Loke (Durham) πραγματεύεται, ὅπως φανερώ- νει καὶ ὁ τίτλος τῆς μελέτης του («On the Coherence of Incarnation: The Divine Model»), τὸν τρόπο πὸν παρουσιάζει ἡ Καινὴ Διαθήκη τὸ ζήτημα τῆς ἐνσάρκω- σης καὶ ὑποστηρίζει ὅτι ἀντίθετα μὲ τὴν κριτικὴ πὸν κατὰ καιροὺς ἔχει διατυπω- θεῖ ἡ εἰκόνα πὸν προκύπτει ἀπὸ τὰ καινοδιαθηκικὰ κείμενα χαρακτηρίζεται ἀπὸ συνοχή. Προτείνει μάλιστα ἓνα μοντέλο κατανόησής της, στὸ ὁποῖο ὑποστηρίζει ὅτι κατὰ τὴν ἐνσάρκωση τὸ πνεῦμα (mind) τοῦ Λόγου διακρίνεται σὲ συνειδητὸ καὶ προσυνειδητὸ. Οἱ θεῖες ιδιότητές του μεταφέρθηκαν στὸ προσυνειδητὸ, τὸ ὁποῖο κατέστη τὸ μέρος Α τοῦ προσυνειδητοῦ τοῦ Ἰησοῦ. Τὸ συνειδητὸ του ἀπό- κτησε ἀνθρώπινες ιδιότητες καὶ ταυτόχρονα ἓνα ἀνθρώπινο προσυνειδητὸ ἔγινε τὸ μέρος Β τοῦ προσυνειδητοῦ τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ συγγραφέας θεωρεῖ ὅτι αὐτὸ τὸ μοντέ- λο ἀποφεύγει τὰ προβλήματα μοντέλων ὅπως αὐτοῦ τοῦ Ἀπολλιναριανισμοῦ ἢ τῆς χριστολογίας τῶν δύο συνειδήσεων κι ὅτι ἀποδίδει τὴν πραγματικότητα πὸν περιγράφει ἡ Καινὴ Διαθήκη τῆς πλήρους θεότητας καὶ ἀνθρωπότητας τοῦ Ἰησοῦ χωρὶς οἱ δύο νὰ ἔρχονται ποτὲ σὲ σύγκρουση.

Ὁ Lukas Ohly στὸ ἐπόμενο ἄρθρο («Ein leibphänomologische Herleitung der Allwissenheit Gottes») ὑποστηρίζει τὴ θέση ὅτι φαινομενολογικοὶ λόγοι μποροῦν νὰ δικαιολογήσουν τὴν πίστη στὴ συνείδηση τοῦ Θεοῦ. Σύμφωνα μὲ τὸν ὄρο τοῦ Schleiermacher schlechthinige Abhängigkeit von Gott καὶ τὴ σωματικὴ αὐτό- ἐμπειρία μπορεῖ κανεὶς νὰ συμπεράνει τὴν παντογνωσία τοῦ Θεοῦ, διότι στὴν ἀντίθετη περίπτωση ἡ ἐξάρτηση ἀπὸ τὸν Θεὸ δὲν θὰ ἦταν ἀπόλυτη. Τὸ συμπέρα- σμα πὸν προκύπτει ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα ὀδηγεῖ στὴ λογικὴ ἐλπίδα τῆς δικαίω- σης τοῦ ἁμαρτωλοῦ μὲ τὴ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν πρόνοιά του.

Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους ὁ Henning Theißen («Konsens nach der Konsensökumene. Hermeneutische Erwägungen anhand der Charta Oecumenica») ἀναλύει λεπτομερῶς τὴν Charta Oecumenica (2001), ἡ ὁποία κατὰ τὴ γνώμη του σηματοδοτεῖ τὴ μετάβαση ἀπὸ τὴν ἐρμηνευτικὴ τῆς σύγκλισης τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ 20οῦ αἰ. στὴν τάση πὸν ἐκδηλώνεται κατὰ τὸν 21ο αἰ. τονισμοῦ ἀπὸ τὶς ἐπιμέρους ἐκκλησίες τῶν ἰδιαιτεροτήτων τους. Καταλήγει σὲ πέντε διαφορε- τικὲς ἐρμηνεῖες τοῦ ὄρου «σύγκλιση» (consensus).

Ὁ τόμος κλείνει μὲ μία κριτικὴ παρουσίαση τῆς θεολογικῆς ἠλεκτρονικῆς βι- βλιογραφικῆς βάσης τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης Ixtheo καὶ μία ἐπισκόπηση τῶν θεολογικῶν περιοδικῶν τοῦ 2008.

Αἰκατερίνη Τσαλαμπούνη, Δρ. Θεολογίας,
Τμῆμα Ὁρθοδόξου Θεολογίας, Παν/μίου Μονάχου

Revue théologique de Louvain (τεῦχος 1, Ἰανουάριος-Μάρτιος 2009)

Τὸ γαλλόφωνο βελγικὸ περιοδικὸ τὸ ὁποῖο ἐκδίδεται ἐδῶ καὶ σαράντα ἔτη, δημοσιεύει, μεταξὺ ἄλλων, τὸ μελέτημα τοῦ J.- M., Ferry, γιὰ τὴ σχέση τοῦ φιλοσοφικοῦ λόγου μὲ τὴ θρησκεία, τὸ ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον ἄρθρο τοῦ Y. Labbé, γιὰ τὴ σχέση μεταξὺ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς ἀκαδημαϊκῆς θεολογίας καὶ τῆς μελέτης τοῦ B. Bourguine, γιὰ τὴν ἐπικαιρότητα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὸ ἔργο σύγχρονων διανοητῶν ὅπως ὁ Alain Badiou, ὁ Bernard Sichère, ὁ Giorgio Agamben καὶ ὁ Slavoj Žižek, στὸ πλαίσιο τῆς σύγχρονης πολυπολιτισμικότητας καὶ παγκοσμιοποίησης.

Σ. Γ.

Irénikon (τόμος 81, τεῦχος 4, Ὀκτώβριος-Δεκέμβριος 2008)

Τὸ τριμηνιαῖο γαλλόφωνο περιοδικὸ *Irénikon* ἀποτελεῖ ἔκδοση τῶν Βενεδικτῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς τοῦ Chevetogne (Βέλγιο). Στὸ ἐν λόγω τεῦχος φιλοξενοῦνται, πέρα ἀπὸ τὸ καθιερωμένο Σημεῖωμα τοῦ Ἐκδότη, δύο ἄρθρα-μελέτες, μία ἐκτενὴς ἔκθεση τῶν μεταξὺ τους ἐπαφῶν-σχέσεων τῶν διαφορῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογιῶν σὲ ἐπίσημο ἐπίπεδο, καθὼς καὶ νέα ἀπὸ τὴ δραστηριότητες τῶν μεγάλων διαχριστιανικῶν ὀργανισμῶν (ΚΕΚ, CCEE κ.λπ.), ἕνα χρονικὸ τῶν σημαντικότερων γεγονότων ποὺ ἔλαβαν χώρα στὴς κατὰ τόπους χριστιανικὲς ἐκκλησίες καὶ δόγματα, καὶ τέλος μία ἐκτενὴς βιβλιογραφικὴ ἀναφορὰ σὲ μελέτες-βιβλία θεολογικοῦ περιεχομένου ποὺ εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας κατὰ τὴν τελευταία περίοδο.

Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ εἰδικὰ στὰ ἄρθρα ποὺ φιλοξενοῦνται στὸ παρὸν τεῦχος, τὸ πρῶτο ἀπὸ αὐτὰ εἶναι τοῦ Ugo Zanetti καὶ ἐπιγράφεται «*La prière des chrétiens d'Éthiopie*». Πρόκειται γιὰ μία ἐκτενὴ καὶ ἀναλυτικὴ παρουσίαση τῆς προσευχητικῆς παραδόσεως τῶν Αἰθιοπῶν, τῶν ἐπιρροῶν καὶ ἐπιδράσεων, τῆς μορφῆς, τῆς ἱστορικῆς τῆς ἐξέλιξης, τῶν ἰδιαίτερων ἀκολουθιῶν τῆς, τοῦ λειτουργικοῦ τῆς κύκλου κ.λπ.

Τὸ δεῦτερο ἄρθρο εἶναι τοῦ Nicolas Egender καὶ ἐπιγράφεται «*Reflexions sur Israël et le Judaïsme. À propos de quelques ouvrages récents*». Στὸ ἄρθρο τοῦ αὐτοῦ ὁ συγγραφέας ἐξετάζει θέματα τῆς σύγχρονης ἰουδαϊκῆς συνείδησης, καὶ πῶς συγκεκριμένα ἐκεῖνα τῆς ἰουδαϊκῆς ταυτότητας, τῶν βασικῶν θεμάτων τῆς σύγχρονης ἰουδαϊκῆς σκέψης καὶ τοῦ ἰουδαῖο-χριστιανικοῦ διαλόγου.

Βασίλειος Τζέρος, Δρ. Θεολογίας

St. Vladimir's Theological Quarterly (τόμος 52, τχ. 3-4, 2008)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τεύχους ἡ συγγραφέας *Catherine Brown Thacz* ἔχει δώσει τὸν εὐγλωττο τίτλο *Women and the Church in the New Millennium*. Μὲ τὸ κείμενό τῆς ἀποδεικνύει μὲ ποῖο τρόπο ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία παραδοσιακὰ τήρησε μία ἰσορροπημένη ἄποψη ἀναφορικά μὲ τὴ γυναῖκα, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν προο-

δευτική δυσφήμιση τῶν γυναικῶν ὅπως αὐτὴ ἐμφανίστηκε στοὺς Προτεσταντικούς κύκλους καὶ στοὺς κύκλους τοῦ Διαφωτισμοῦ, ἐξαιτίας τῶν εἰκονοκλαστικῶν τους ἀπόψεων. Οἱ ἀπόψεις αὐτὲς ὀδήγησαν σὲ μία διαφοροῦμενη νοματοδότηση τῆς ἐνσάρκωσης καὶ στὴν ταυτόχρονη ἀπόρριψη τῶν μυστηρίων, τῶν θεσμῶν ὅπου οἱ γυναῖκες εἶχαν πρωτεύουσα θέση ὅπως στὸν ἀγιολογικὸ κύκλο καὶ τὸν μοναχισμό καὶ τελικά, στὴν ἀπόρριψη προσκυνήσεως τῆς Παναγίας. Ἡ ἐμφάνιση τοῦ θεσμοποιημένου φεμινισμοῦ θεωρεῖται ὡς μία ἄμεση ἀντίδραση στὶς ἀπόψεις αὐτὲς.

Τὸ ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον δεύτερο ἄρθρο τῆς Vassa Larin μὲ τὸν τίτλο «What is Ritual Im/purity and Why», ἰκνηλατεῖ τὴν ἐμφάνιση τῶν ἀρνητικῶν νοματοδοτήσεων ποὺ ἀφοροῦν τὶς φυσικὲς βιολογικὲς λειτουργίες τῶν γυναικῶν ὡς μία μεταγενέστερη ἐξέλιξη. Στὴν ἐξέλιξη αὐτὴ ἀποτυπώνεται τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἀλεξανδρινῆς παράδοσης στὴν πρόσληψη τῶν κειμένων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης κατὰ γράμμα σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν παλαιότερη πρὸ ἀντιοχειανῆ προσέγγιση, ἡ ὁποία ἀντιπαρέθεσε ἑαυτὴν στὸν Ἰουδαϊσμό. Ἡ προγενέστερη παράδοση ἐμφανίζεται ὡς τηροῦσα τὰ Εὐαγγέλια καὶ τὴν Χριστιανικὴ ἀνθρωπολογία ποὺ ἀντανακλάται ἐκεῖ καὶ στὴ δογματικὴ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ τρίτο ἄρθρο φέρει τὸν τίτλο «Iconomy: A Rule Theory for Images in the Church». Σὲ αὐτὸ ὁ συγγραφέας Telford C. Work ἐπιχειρεῖ νὰ δημιουργήσει ἕναν ἐνιαῖο (γενικό) ὄρο γιὰ αὐτὸ ποὺ ἀποτελεῖ μία εἰκόνα (σὲ ἀντίθεση μὲ ἕνα εἶδωλο). Στὴν προσπάθεια αὐτὴ ἐπιχειρεῖ τὴ διάκριση ἀνάμεσα στοὺς ἐπιμέρους (τοπικούς) καὶ στοὺς οἰκουμενικοὺς κανόνες ὡς ἐργαλεῖο στὸν οἰκουμενικὸ διάλογο γιὰ νὰ ἀπαντήσει στὸ ἐξῆς ἐρώτημα: μπορεῖ νὰ ὑπάρξει μία θεολογία τῶν εἰκόνων ἡ ὁποία νὰ περιγράφει περισσότερες τῆς μιᾶς παραδόσεων ἢ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτὲς ἀλληλοαποκλείονται.

Τὸ τέταρτο ἐνδιαφέρον ἄρθρο τοῦ Robert M. Arida, μὲ τὸν τίτλο «Another Look at the Solid Iconostasis in the Russian Orthodox Church» ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνιχνεύσει τὴν ἐξέλιξη τοῦ ὑψηλοῦ, συμπαγοῦς τέμπλου (εἰκονοστασίου), χαρακτηριστικοῦ τῶν Ρωσικῶν ἐκκλησιῶν μετὰ τὸν 15ο αἰῶνα, συσχετίζοντάς τιν μὲ τὴν ἐσωτερικὴ σύγκρουση μέσα στὸ κίνημα τοῦ Ἡσυχασμοῦ. Πρόκειται γιὰ τὴν περίοδο ποὺ ὁ γνήσιος Ἡσυχασμός, μὲ τὴν ἰσορροπημένη πρόσληψη τῶν μυστηρίων, τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐπισκιάστηκε ἀπὸ τὶς αἰρετικὲς δυαλιστικὲς παραποιήσεις τοῦ Ἡσυχασμοῦ, οἱ ὁποῖες τόνιζαν τὴν ἀδιάκοπη προσευχή, τὴν ἀσκηση καὶ τὸν ἠθικὸ βίος εἰς βάρος τῶν μυστηρίων. Τὸ ὑψηλὸ εἰκονοστάσιο ἀντανακλᾷ αὐτὲς τὶς ἰδέες καὶ ἐξελίχθηκε σὲ ἕνα τοῖχο ποὺ ἀναπαριστᾷ τὰ τέλεια ἠθικά καὶ ἀσκητικὰ πρότυπα γιὰ ἅμιλλα σὲ ἀντιπαράθεση μὲ τὴν Εὐχαριστία, ἡ ὁποία κρύφθηκε πίσω ἀπὸ τὸν τοῖχο καὶ ἔτσι ἔπαψε νὰ παρουσιάζεται ὡς ἡ κεντρικὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ πέμπτο ἄρθρο ἔχει τὸν τίτλο «Liturgical Orality or Textualist Oblivion? A Case Study: Printing the Scriptures into Romanian (16th - 18th c.)» καὶ συντάκτῃ τὸν Mihail Neantu. Σὲ αὐτὸ ἐξετάζεται ἡ τύχη τῆς Βίβλου ποὺ μεταφράστηκε στὴ

όμιλουμένη ρουμανική. Ὁ συγγραφέας πιστεύει ὅτι μολοντί ἡ μετάφραση αὐτὴ ἔκανε τὴ Βίβλο προσιτὴ στοὺς ἀνθρώπους ὡς ἄτομα, ἡ προσβασιμότητα αὐτὴ μετέβαλε τὸ ἄκουσμα τῶν εὐαγγελικῶν κειμένων ἀπὸ ἱερὸ ἐκκλησιαστικὸ γεγονός σὲ ἓνα ἀτομικὸ ἐγχεῖρημα, τὸ ὁποῖο σὲ τελικὴ ἀνάλυση ἀποϊεροποίησε τὴ Βίβλο στὸ μυαλὸ τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ John Breck στὸ ἕκτο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τὸν τίτλο «Alternative to Euthanasia», προσφέρει ὡς μοναδικὴ ἐναλλακτικὴ λύση καὶ ἐλπίδα τὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου γιὰ ὄσους ὑποκύπτουν στὸν πειρασμὸ τῆς εὐθανασίας γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὸ φόβο μιᾶς ἐπίπονης, παρατεταμένης ἐπιθανάτιας διαδικασίας. Ἡ Παναγία εἶναι ὁ πρῶτος καρπὸς τοῦ ζωοδότῃ θανάτου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἀνάστασής του, καθὼς εἶναι αὐτὴ ποὺ πέρασε ἀπὸ τὸ θάνατο στὴ ζωὴ καὶ ἔτσι ἐρμηνεύει τὸ μυστήριον τοῦ ἴδιου τοῦ δικοῦ μας θανάτου, τὸν ὁποῖο θὰ βιώσουμε ὀλοκληρωτικὰ καὶ σὲ ἀνώτατο ἐπίπεδο μέσα στὴ δύναμιν καὶ τὴ δόξα τῆς Ἀναστάσεως.

Στὸ ἕβδομο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τὸν τίτλο *Transfiguring Light: the Moral Beauty of the Christian Life According to Gregory Palamas and Jonathan Edwards*, ὁ συντάκτης τοῦ Richard B. Steele, ἐξετάζει τὶς ὁμοιότητες καὶ τὶς διαφορὰς στὶς θεολογίες τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ καὶ τοῦ Jonathan Edwards, ἑνὸς Ἀμερικανοῦ ἀναθεωρητῆ Καλβινιστῆ θεολόγου τοῦ 18ου αἰῶνα, χρησιμοποιώντας ὡς στοιχεῖο τὴ συχνὴ χρῆση τῆς ἔννοιας τοῦ φωτὸς στὶς θεολογίες τους.

The Greek Orthodox Theological Review (τόμος 49, τχ. 3-4, 2004)

Στὸ τεύχος 3-4 τοῦ τόμου 49 φιλοξενοῦνται ἑπτὰ ἄρθρα. Τὸ πρῶτο ἄρθρο ἔχει γράφει ὁ Alkiviadis Kalivas καὶ φέρει τὸν τίτλο «The Liturgy: the Church's Faith in Motion». Ὁ συγγραφέας δείχνει μὲ ποῖο τρόπο ἡ λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας μας παρουσιάζει ἓνα ἰδανικὸ, τὸ ὁποῖο πολλὰ φορὰς δὲν ὑλοποιεῖται ἐπαρκῶς. Τὸ ἰδανικὸ αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ἀγαποῦμε, νὰ τὸ μελετοῦμε, ἀλλὰ, κυρίως, νὰ τὸ ζοῦμε. Αὐτὴ ἡ βίωσις τῆς λειτουργίας εἶναι ἡ οὐσία τῆς λειτουργικῆς ἀνανέωσης καὶ μπτέρα τῆς λειτουργικῆς μεταρρύθμισης.

Στὸ δεῦτερο ἄρθρο μὲ τίτλο «Just War Theory and Eastern Orthodox Christianity, A Theological Perspective on the Doctrinal Legacy of Chrysostom and Constantine-Cyril», ὁ David K. Goodin ἀφοῦ ἀναλύει τὶς διδασκαλίες τοῦ Ἁγ. Ἰω. Χρυσόστομου καὶ τοῦ Ἁγ. Κυρίλλου (Φωτιστοῦ τῶν Σλαβῶν) συμπεραίνει, παραπέμποντας στὸν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο, ὅτι εἶναι καλότερο νὰ ὑποφέρουμε τὴν ἀδικία ἀπὸ τὸ νὰ δισωπίζουμε τὸν πόνο μὲ περισσότερη βία.

Στὸ τρίτο ἄρθρο ὁ Stavros S. Photiou κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο «Diversity and Unity: The Vision of Christian Education in an Age of Globalization», συζητᾷ πῶς τὸ φαινόμενο τῆς παγκοσμιοποίησης ἔχει φέρει τὴν Ἐκκλησίαν ἐνώπιον νέων προκλήσεων εἰδικὰ στὸν τομέα τῆς ἐκπαίδευσης. Ὡστόσο, τὸ στοιχεῖο ἐνότητας ποὺ ἐμπεριέχει ἡ παγκοσμιοποίηση μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει μίαν εὐκαιρίαν γιὰ τὴν χριστιανικὴ ἐκπαίδευση, ἂν ἡ θεολογικὴ ἀρχὴ ποὺ τὴν καθοδηγεῖ στὸν κόσμον αὐτὸ τῆς παγκόσμιας ἐνότητας εἶναι ἡ ἐνότητα μέσα στὴ διαφορετικότητα κατὰ τὸ ἀρχέτυπον τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Στὸ τέταρτο ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο «Philippians 2:7 as Pastoral Example in Gregory Nazianzens Oration 12» ὁ συντάκτης τοῦ Brian Matz ψηλαφεῖ στὸν 12ο λόγο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τὴν ἐσωτερικὴ πάλη ποὺ ὁ ἴδιος ἀντιμετώπισε ὅταν ἀποδέχθηκε τὴ θέση τοῦ πατέρα του ὡς ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ, τὴ στιγμή ποὺ ὁ ἴδιος προτιμοῦσε νὰ ἀφιερῶσει τὸν ἑαυτό του στὴ μελέτη καὶ τὴν περισυλλογή. Περίπου μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ ὁ Χριστός, ὡς τὸ μέγιστο ποιμαντικὸ παράδειγμα ποὺ περιγράφεται στὴν πρὸς Φιλιππισίους ἐπιστολή, ἄφησε τὶς ἀνέσεις τῆς θεϊκῆς ζωῆς καὶ ἀποδέχθηκε τὴν ἀνθρώπινη κατάσταση γιὰ χάρις μας, ὁ ἁγ. Γρηγόριος ἀποφάσισε ὅτι ἡ ποιμαντικὴ ὁδὸς ἦταν ὁ ὀρθὸς τρόπος νὰ βαδίσει ἐπίσης στὴ ζωὴ του.

Τὸ ἕκτο ἄρθρο ἔχει τὸν τίτλο «Liturgical Mystagogy and Its Application in the Byzantine Prothesis Rite». Ὁ συντάκτης τοῦ Stylianos Muksuris δείχνει ὅτι μία προσεκτικὴ ἀνάγνωση τοῦ κειμένου τῆς ἀκολουθίας τῆς προσκομιδῆς στὴ Βυζαντινὴ λειτουργία ἀποκαλύπτει μία ἐκπληκτικὴ ἰσορροπία ἀνάμεσα στὶς δύο ἔννοιες τῆς λειτουργίας, ὡς ἐσατολογικῆς πρόγευσης τῆς βασιλείας καὶ ὡς ἀναπαράσταση τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ ἕκτο ἄρθρο μὲ συγγραφέα τὸν Gary Vachicouras καὶ τὸν τίτλο «Fair Competition in the Olympic Games: A Christian Ethical Approach» ἀνιχνεύει τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες μὲ τὸν ὄρο τοῦ Ἀγῶνα νὰ σημαίνει πολὺ περισσότερο ἀπὸ ἀπλῶς σπῶρ, ἀλλὰ μᾶλλον διακήρυξη μίας ἀπὸ τὶς εὐγενέστερες ὁδοὺς τῶν πνευματικῶν παραδόσεων τοῦ κόσμου καὶ ἓνα γνήσιο παράδειγμα τοῦ ἀληθινοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖο εἶναι οἰκουμενικὸ καὶ ὑπερβαίνει, ὅπως ἔκανε καὶ ἡ Βίβλος, ὅλες τὶς ἔννοιες τῆς φυλῆς, τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐθνικότητας μὲ σκοπὸ νὰ ἐπικοινωνήσῃ συγκεκριμένους αἰώνιες ἀνθρώπινες ἀξίες στὸν κόσμο.

Στὸ ἕβδομο ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο «St. John Chrysostoms Interpretation of Κεφαλή in I Cor:11-13-16» ἡ συγγραφέας τοῦ Maria-Fotini Palidoylis Kapsalis βλέπει τὸν ὄρο Κεφαλή νὰ χρησιμοποιεῖται διαφορετικὰ στὸν Χρυσόστομο, ὅταν ἀναφέρεται στὴν ζωὴ τῆς ἁγίας Τριάδος καὶ στὴν μοναρχικὴ θέση τοῦ Πατέρα ἀπὸ τὴ μία καὶ ὅταν ἀναφέρεται στὴ σχέση τῶν φύλων στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἡ πρώτη ἔννοια εἶναι αἰώνια καὶ ἐκφράζει μίαν ὄντολογικὴ ἀλήθεια γιὰ τὸ Θεό, ἐνῶ ἡ δεύτερη, ἐφόσον προῆλθε ὡς ἀποτέλεσμα τῆς πτώσεως, ἐμπεριέχει τὴν ὑποταγὴ καὶ ἐπομένως δὲν ὑποδηλώνει μίαν ὄντολογικὴ πραγματικότητα στὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου.

Αἰδ. Δρ. Φίλιππος Ζυμάρης

Holy Cross Greek Orthodox School of Theology

Φιλόθεος - Philotheos, International Journal for Philosophy and Theology
(τεῦχος 8, 2008)

Τὸ ἐτήσιο διεθνὲς περιοδικὸ «Φιλόθεος» κινεῖται στὸ χῶρο τοῦ ἐπιστημονικοῦ προβληματισμοῦ σχετικὰ μὲ τὴ φιλοσοφία καὶ τὴ θεολογία. Ἐκδίδεται ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Βελιγραδίου. Ἰδρυτὴς καὶ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ὁ καθηγητὴς Φιλοσοφίας Bogoljub Šijaković. Τὸ τελευταῖο τεῦχος ποὺ κυκλοφόρη-

σε τὸ 2008 περιέχει εικοσιτέσσερα ἄρθρα ἀπὸ τὰ ὁποῖα μερικά ἔχουν μεγάλο θεολογικὸ ἐνδιαφέρον.

Ἡ Mary C. Sheridan στὸ ἄρθρο της «The Influence of Non-Christian Ideas in the Second Century C.E. on Clement of Alexandria» παρουσιάζει τὶς βασικὲς κοινωνικὲς ὁμάδες καὶ φιλοσοφικὲς σχολὲς τῆς διαπολιτισμικῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἀναλύει τὴν ἐπιρροή τους σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους χριστιανικοὺς συγγραφεῖς τοῦ 2ου αἰῶνα, τὸν Κλήμεντα Ἀλεξανδρείας, ὅπως ἐμφανίζεται στὰ συγγράμματά του.

Τὸ ἐπόμενο ἄρθρο «Christ as Demiurge: The Platonic Sources of Origenes Logos Theology in the Commentary of John» κινεῖται στὴν ἴδια προβληματικὴ. Ὁ Edward Moore ἀναλύει τὶς ἐπιρροὲς τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνα πάνω στὴν Χριστολογία τοῦ Ὁριγένη. Καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι στὸ συγκεκριμένο ἔργο τοῦ Ὁριγένη, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας, ὁ Χριστὸς παρουσιάζεται ὡς μεσίτης ἀνάμεσα στὸν ἀνθρώπινο καὶ τὸ θεϊκὸ κόσμο.

Ὁ Vasilije Vranic στὸ κείμενό του μὲ τίτλο «The Christology of Eutyches at the Council of Constantinople 448» ἀσχολεῖται μὲ τὸν Εὐτυχή. Ἀφοῦ δὲν διαθέτουμε κανένα σύγγραμμα τοῦ Εὐτυχοῦς, τὶς χριστολογικὲς του θέσεις μαθαίνουμε μόνο ἀπὸ δευτερεύουσες πηγές. Ἐξαιτίας αὐτοῦ ὑπάρχουν πολλὲς ἀμφιβολίες οἱ ὁποῖες ἀνοίγουν χῶρο σὲ ἀτελείωτες συζητήσεις. Ὅμως, ὁ Vranic πιστεύει ὅτι τὰ αὐθεντικὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 448, ὅπου ὁ Εὐτυχὴς καταδικάστηκε ὡς αἰρετικός, μποροῦν νὰ μᾶς προσφέρουν μία κριτικὴ ἀποτίμηση τῆς Χριστολογίας πὸν ἐξέφραζε.

Δύο ἄρθρα πὸν εἶναι σημαντικὰ γιὰ τὸν οἰκουμενικὸ διάλογο εἶναι τῆς Σπυριδούλας Ἀθανασοπούλου-Κυρίου «Ἡ μελέτη τῶν πατερικῶν πηγῶν ὡς εὐκαιρία προσέγγισης Ἀνατολῆς καὶ Δύσης: ἡ περίπτωση τῆς Τριαδολογίας», καὶ τοῦ Vaclav Ježek «Can Christian Unity be Attained? Reflections on Church Unity from the Orthodox Perspective». Ἡ Ἀθανασοπούλου-Κυρίου δίνει ἔμφαση στὶς προσπάθειες ἀναθεώρησης καὶ ὑπέρβασης τοῦ καθιερωμένου ἀντιθετικοῦ σχήματος: δυτικὴ (λατινικὴ) οὐσιοκρατία - ἀνατολικὴ (ἐλληνικὴ) προσωποκρατία. Ὁ Ježek σκοπεύει νὰ ἀποφύγει τὶς ἐγκόσμιες σκέψεις περὶ τῆς ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ προσφέρει μία ὀρθόδοξη προσέγγιση. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἕνας ζωντανὸς ὀργανισμὸς καὶ ἡ ἐνότητά της δὲν ἐπιβάλλεται ἀπὸ ἔξω, ἀλλὰ εἶναι ἐξαρτημένη ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν μελῶν της (τὴν συνείδηση, δηλαδή, τῆς ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας ἐν Χριστῷ καὶ Ἀγίῳ Πνεύματι). Τὸ τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ συμπληρώνεται ἀπὸ μία πλήρη λίστα ὄλων τῶν ἀρθρῶν πὸν ἔχουν δημοσιευθεῖ στὸ «Φιλόθεος» ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἔκδοσής του (2001) μέχρι σήμερα.

Dragica Tandic

Contacts, Revue Francaise de l'Orthodoxie, (τεῦχος 225, Ἰανουάριος-Μάρτιος 2009)

Τὸ γαλλόφωνο περιοδικὸ θεολογίας καὶ πνευματικότητας, τὸ ὁποῖο στὶς σελίδες του φιλοξένησε κάποτε τὴν θεολογικὴ ἔκφραση τῆς ὀρθόδοξης ρωσικῆς δια-

σποράς, κλείνοντας 60 έτη από την ίδρυσή του, αναφέρεται στο προλογικό του σημείωμα στο πρόσωπο και στο έργο του Olivier Clement, ο οποίος υπήρξε για πολλά έτη υπεύθυνος για την σύνταξη του λαμπρού αυτού περιοδικού. Στο παρόν τεύχος του δημοσιεύεται ένα μικρό αφιέρωμα στη μνήμη του Μητροπολίτη Αιμιλιανού Τιμιάδη (1916-2008), ο οποίος υπήρξε αντιπρόσωπος του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν στη Γενεύη (1959-1984) και στο πρόσωπο του οποίου συνδέθηκαν ἄρμονικά ἡ θεολογία και ἡ ποιμαντική πράξη. Πέρα από δύο κείμενα του ἀείμνηστου Μητροπολίτη Αιμιλιανού, δημοσιεύονται οἱ μαρτυρίες τοῦ Ἐπισκόπου Σινώπης Ἀθηνάγορα Peckstadt, τοῦ Noël Ruffieux, τοῦ Enzo Bianchi και τῆς μοναστικῆς κοινότητας τοῦ Bose.

Σ. Γ.

Ἐπιστημονική Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ. (Νέα Σειρά) - Τμήμα Θεολογίας (τόμος 16, Θεσσαλονίκη 2006)

Ὁ ὡς ἄνω τόμος τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ. εἶναι ἀφιερωμένος στο Ὀμότιμο Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. Ἀπόστολο Ἀθ. Γλαβίνα, φιλοξενεῖ δὲ πέρα ἀπὸ τὸ συνταχθέν ἀπὸ τὸν Λέκτορα Διονύσιο Βαλαῆ Βιογραφικὸ Σημείωμα - Ἐργογραφία τοῦ τιμωμένου προσώπου, ἄλλες δεκαπέντε (15) σύντομες ἐπιστημονικὲς μελέτες.

Ἡ πρώτη ἀπὸ αὐτὲς εἶναι τοῦ Λέκτορα τοῦ Α.Π.Θ. Διονυσίου Βαλαῆ και φέρει τὸν τίτλο *Ἱστορικὴ θεώρηση τῶν ἀπαρχῶν τοῦ πατριαρχικοῦ προνομιακοῦ ζητήματος κατὰ τὴν πρώιμη ὀθωμανικὴ περίοδο*, ὅπου ὁ συγγραφέας ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἱστορικὴ διερεύνηση τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν καθιέρωσης τῶν παραχωρηθεισῶν μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως προνομίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἔχοντας ὡς βάση τις σχετικὲς πληροφορίες τῶν ἱστοριογράφων τῆς ἀλώσεως και τῶν μεταγενεστέρων χρονικῶν, ἀξιοποιώντας και διαλεγόμενος ὁμως ταυτοχρόνα μὲ τις προσεγγίσεις τῆς νεότερης και σύγχρονης ἐπιστημονικῆς ἔρευνας.

Ἡ δευτέρη μελέτη εἶναι τοῦ Φωτίου Ἰωαννίδη και φέρει τὸν τίτλο *Ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν Πέτρο Σεβάσμιο*. Ἐδῶ ὁ συγγραφέας ἀσχολεῖται μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ Βενεδικτίνου μοναχοῦ Πέτρου τοῦ Σεβάσμιο (Petrus Venerabilis), ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Κλουνύ, νὰ εἰσάγει στὰ κλουνιακὰ μοναστήρια τὴν ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου, καθὼς ἐπίσης και μὲ τὴν Ὀμιλία ποὺ αὐτὸς συνέταξε ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐν λόγῳ γεγονότος μὲ τίτλο *De Transfiguratione Domini* (Περὶ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου).

Ἡ τρίτη μελέτη εἶναι τῆς Ἐπικ. Καθηγήτριας τοῦ Α.Π.Θ. Ἀννας Κόλτσιου-Νικίτα, μὲ τίτλο *Ἡ θεώρηση τοῦ Ἠσυχασμοῦ στὴν ἐργογραφία τῶν ἀδελφῶν Προχόρου και Δημητρίου Κυδώνη*. Στὴ μελέτη τῆς αὐτῆς ἡ συγγραφέας ἐπιχειρεῖ νὰ παρουσιάσει μὲ συνοπτικὸ τρόπο τις θέσεις τῶν δύο ἀδελφῶν Κυδώνη ἐπὶ τοῦ ἡσυχαστικοῦ ζητήματος, ὅπως αὐτὲς διαφαίνονται στὰ κείμενά τους, καθὼς και τὴν ἐν γένει στάση τους ἀπέναντι στὰ κυρίαρχα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δογματικὰ ζητήματα και τὰ ἐμπλεκόμενα πρόσωπα.

Ἡ τέταρτη μελέτη εἶναι τῆς Ἀν. Καθηγήτριας Δήμητρας Α. Κούκουρα, με θέμα *Ἡ πρόσληψη τοῦ μηνύματος τῶν Χριστουγέννων καὶ ἡ ἀναμετάδοσή του (ἐμπειρική ἔρευνα)*. Πρόκειται γιὰ τὰ (μὴ ἐνθαρρυντικά) ἀποτελέσματα μίας γραπτῆς ἄσκησης δευτεροετῶν φοιτητῶν Θεολογίας στὸ μάθημα τῆς Ὀμιλητικῆς-Ἐπικοινωνίας τοῦ Δ' Ἑξαμήνου τὸν Ἰούνιο τοῦ 2006 σχετικὰ μὲ τὴν πρόσληψη καί, στὴ συνέχεια, τὴ γλωσσικὴ διατύπωση τοῦ μηνύματος τῆς γιορτῆς τῶν Χριστουγέννων.

Ἡ πέμπτη μελέτη εἶναι τοῦ Δρὸς Ἰωάννη Κουρουμπελέ (Dr. Ioannis Kouroumbeles), συνταχθεῖσα γερμανιστί, καὶ ἐπιγράφεται *Bischofsamt und Kaiseramt in der konstantinischen Epoche: Eine historisch-theologische Betrachtung*, ποὺ ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸν τίτλο της, πρόκειται γιὰ μίαν ἱστορικο-θεολογικὴν θεώρηση τοῦ ἐπισκοπικοῦ καὶ αὐτοκρατορικοῦ ἀξιώματος στὴν κωνσταντινεια ἐποχὴ.

Ἡ ἕκτη μελέτη, τοῦ Καθηγητῆ Γεωργίου Μαρτζέλου, ἔχει τὸν τίτλο *Τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα κατὰ τὴν ὀρθόδοξη παράδοση*. Ἡ μελέτη αὐτὴ ἔχει ὡς σκοπὸ τὴ συστηματοποίηση τῆς σχετικῆς διδασκαλίας στὴν ὀρθόδοξη παράδοση, ὅπου ἡ περὶ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος διδασκαλία εἶναι ἀρκετὰ διαφοροτικὴ ἀπὸ ἐκείνη τῶν λατίνων Πατέρων, λόγῳ ἀφ' ἑνὸς τῶν διαφοροτικῶν προϋποθέσεων ὡς πρὸς τὸν θεολογικὸ προβληματισμὸ Ἑλλήνων καὶ Λατίνων Πατέρων, ἀφ' ἑτέρου τῶν διαφοροτικῶν προκλήσεων ποὺ συνετέλεσαν στὴν ἀνάπτυξη καὶ διαμόρφωση τῆς σχετικῆς διδασκαλίας σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση.

Ἡ ἕβδομη μελέτη εἶναι ἐκείνη τῆς Λέκτορος Βασιλικῆς Μητροπούλου (Lecturer Dr. Vassiliki Mitroulou), συνταχθεῖσα ἀγγλιστί, με θέμα *Preparing the youngs for the society: the teaching of Bioethics in schools*. Ἡ μελέτη αὐτὴ ἀσχολεῖται μὲ τὸ ἐπίκαιρο καὶ φλέγον ζήτημα τῆς Βιοηθικῆς, καὶ εἰδικότερα μὲ τὴ διδασκαλία της στὰ σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσης, προκειμένου οἱ νέοι, ὡς μέλλοντα ἐνεργὰ μέλη τῆς κοινωνίας μας, νὰ ἀποκτήσουν τὴν καλύτερη δυνατὴ ἐνημέρωση καὶ κριτήρια ἐπὶ σχετικῶν ζητημάτων.

Ἡ ὄγδοη μελέτη εἶναι τοῦ Ἀν. Καθηγητῆ Ἰωάννη Χρ. Μούρτζιου, καὶ ἐπιγράφεται *Προφητεία καὶ Προφῆτες στὴν Πεντάτευχο*. Στὴ μελέτη αὐτὴ ἐπιχειρεῖται ἡ ἐξακρίβωση τῆς ἔννοιας *προφήτης* στὰ βιβλία τῆς Πεντατεύχου (ὅπου μὲ τὸν ὄρο αὐτὸ χαρακτηρίζονται οἱ Ἀβραάμ, Μωσῆς, Ἀαρῶν, Μαριάμ, Βαλαάμ καὶ οἱ ἑβδομήκοντα πρεσβύτεροι, καὶ ὅπου ἐπίσης γίνεται λόγος καὶ γιὰ τὸν «μωσαϊκό-ἔσατολογικὸ προφήτη»), ὁ ρόλος ποὺ αὐτὸς διαδραματίζει στὴ θρησκευτικὴ ἱστορία τοῦ Ἰσραὴλ, ἡ σχέση του μὲ τὸ ἐκστατικὸ φαινόμενο καὶ τὴν κλασικὴ προφητεία.

Ἡ ἔνατη μελέτη εἶναι τοῦ Μητροπολίτη Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καὶ Βιάννου Ἀνδρέα (Νανάκη), Καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ., με τίτλο *Ἡ ἐκδημία τοῦ Βασιλείου καὶ τῆς ἐθναρχίας στὴ Σμύρνη καὶ ἡ ἰσχυροποίηση τοῦ ἔθνους μὲ τὴν ἐκλογή τοῦ Χρυσσοστόμου* (1910). Στὴ μελέτη αὐτὴ γίνεται λόγος γιὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης Βασιλείου (1834-1910) καὶ γιὰ τὴν κρίση ποὺ ἀνέκυψε ἀναφορικὰ πρὸς τὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου του στὸν

ἐπισκοπικό θρόνο τῆς Σμύρνης νεο-μάρτυρος Χρυσοστόμου Σμύρνης, ὡς ὄροσπ-
μα τοῦ τέλους τῆς ἐθναρχίας στή δεύτερη μεγαλύτερη πόλη τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτο-
κρατορίας καί τὴν ἰσχυροποίηση τοῦ ἐθνοκρατικοῦ ἰδεώδους.

Ἡ δέκατη μελέτη εἶναι ἐκείνη τῆς Ἄν. Καθηγήτριας Νίκης Παπαγεωργίου
(Assist. Professor Niki Papageorgiou), συνταχθεῖσα ἀγγλιστί, μὲ τίτλο *Indian im-
migrants in Greece: Religion and daily life*. Στὴ μελέτη αὐτὴ ἡ συγγραφέας ἐξετά-
ζει τὴ σχέση θρησκείας καὶ καθημερινῆς ζωῆς τῶν Ἰνδῶν μεταναστῶν στὴν Ἑλλά-
δα, καὶ εἰδικότερα τὸ πῶς ἡ θρησκεία ὡς θεσμὸς ἀλλὰ καὶ προσωπικὴ συμπερι-
φορὰ καὶ πίστη ἐπηρεάζει τὶς συνθῆκες τῆς καθημερινῆς τους ζωῆς καὶ συνεισφέ-
ρει στὴν προσαρμογὴ τους στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία.

Ἡ ἐνδέκατη μελέτη εἶναι τοῦ Καθηγητῆ Ἰωάννη Πέτρου καὶ ἔχει ὡς τίτλο τῆς
Ἡ πολιτικὴ θεωρία τοῦ John Rawls γιὰ τὴ δικαιοσύνη καὶ ἡ θρησκεία. Στὴ μελέ-
τη αὐτὴ γίνεται μία παρουσίαση τῶν ἀπόψεων τοῦ σπουδαίου πολιτικοῦ θεωρη-
τικοῦ γιὰ τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴ σχέση ποὺ πρέπει αὐτὴ νὰ ἔχει μὲ τὴ θρησκεία στὸ
πλαῖσιο μίας εὐτακτῆς καὶ πλουραλιστικῆς κοινωνίας.

Ἡ δωδέκατη μελέτη εἶναι τοῦ Καθηγητῆ Δημητρίου Τσελεγγίδη καὶ ἐπιγράφει-
ται *Πίστη καὶ ἀγάπη. Τὸ θεμέλιο καὶ ἡ τελειότητα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς κατὰ τὸν
ἱερό Χρυσόστομο*. Θέμα τῆς παρούσης μελέτης, ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ ἴδιος τῆς ὁ
συγγραφέας, εἶναι ἡ ἀνάδειξη ἐνὸς μικροῦ μέρους ἀπὸ τὸν ἀπέραντο πλοῦτο τῆς
διδασκαλίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, καὶ πιὸ συγκεκριμένα ἡ σχέση βιούμενης
πίστεως καὶ ἔμπρακτῆς ἀγάπης.

Ἡ δέκατη τρίτη μελέτη εἶναι τοῦ Λέκτορος Παναγιώτη Ἀρ. Ὑφαντῆ καὶ φέρει
τὸν τίτλο *Τὰ ἐπαιτικά τάγματα τῆς Δύσης. Ὁ βιβλικὸς χαρακτῆρας καὶ ἡ σχέση
τους μὲ τὸν ἀνατολικὸ μοναχισμό*. Πρόκειται γιὰ μία παρουσίαση τῶν δύο κυριο-
τέρων ἐπαιτικῶν ταγμάτων τῆς Δύσης, τοῦ τάγματος τῶν Φραγκισκανῶν ἢ Ἐλασ-
σόνων (Ordo Fratrum Minorum) καὶ τοῦ τάγματος τῶν Δομινικανῶν ἢ Ἱεροκηρύ-
κων (Ordo Fratrum Praedicatorum), τοῦ ἀγιογραφικοῦ τους ὑποβάθρου καὶ χα-
ρακτῆρα, καθὼς, τέλος, τῆς σχέσης τους μὲ τὸν ἀνατολικὸ μοναχισμό.

Ἡ δέκατη τέταρτη καὶ τελευταία μελέτη εἶναι τοῦ Ὁμότιμου Καθηγητῆ τοῦ
Α.Π.Θ. Κωνσταντίνου Π. Χαραλαμπίδη, ἐπιγράφεται *Παραστάσεις τοῦ Εὐαγγε-
λισμοῦ τῆς Θεοτόκου στὴ βυζαντινὴ εἰκονογραφία* καὶ πρόκειται γιὰ μία συνο-
πικὴ παρουσίαση τῶν διαφορετικῶν παραστάσεων τῆς Παναγίας στὴ βυζαντινὴ
εἰκονογραφία, ποὺ ἀκολουθεῖται καὶ ἀπὸ πλούσιο εἰκονογραφικὸ ὕλικό.

*Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ. - Τμῆμα Ποιμαντικῆς
καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας* (τόμος 13, Θεσσαλονίκη 2008)

Ὁ τόμος αὐτὸς τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς
Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. εἶναι ἀφιερωμένος στὸν Ὁμότιμο Καθηγητῆ Μη-
τροπολίτη Τυρολόης καὶ Σερεντίου κ. Παντελεήμονα Ροδόπουλο καὶ φιλοξενεῖ
μαζὶ μὲ τὸ συνταχθέν ἀπὸ τὸν κ. Ἀθανάσιο Ἀρβανίτη, Δρα Θεολογίας, Βιογρα-
φικὸ Σημείωμα τοῦ τιμωμένου προσώπου, δώδεκα (12) μελέτες.

Ἡ πρώτη ἀπὸ αὐτὲς εἶναι τοῦ Καθηγητῆ Χρήστου Οἰκονόμου, Προέδρου τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας, καὶ ἐπιγράφεται *Ἡ κοινωνικὴ δυναμικὴ τῆς Θεολογίας ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες*. Ὅπως ἐπισημαίνει ὁ ἴδιος ὁ Καθηγητὴς Οἰκονόμου, στὴν ἐν λόγῳ μελέτῃ στόχος τοῦ εἶναι ἡ παρουσίαση τῆς κοινωνικῆς δυναμικῆς τῆς θεολογίας, ὅπως ἐκφράστηκε ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες, ὅπου γίνεται σαφὴς ἡ μεγάλη ἀξία τοῦ ἀνθρώπου ὡς προσώπου, ὡς εἰκόνας δηλ. τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπαραίτητης κοινωνικῆς μονάδας, γιὰ νὰ ζήσει ὁ κόσμος καὶ νὰ δορολογηθεῖ μία νέα πορεία στὴν ἱστορία.

Ἡ δευτέρη μελέτη ἀνήκει στὸν Ἐπίσκοπο Ἀβύδου κ. Κύριλλο Κατερέλο, Καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καὶ φέρει τὸν τίτλο *Χριστιανισμὸς καὶ Θρησκείες στὸ θεολογικὸ ἔργο τοῦ Joseph Ratzinger (Benedikt XVI)*. Στὴ μελέτῃ τοῦ αὐτοῦ ὁ συγγραφέας παρουσιάζει τὴ στάση τοῦ σημερινοῦ Πάπα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντι σὲ ἄλλες θρησκείες, ὅπως αὐτὴ προκύπτει ἀπὸ διάφορα κείμενά του, ὅπου καλεῖται νὰ σχολιάσει καὶ νὰ τοποθετηθεῖ ἀπέναντι σὰ σχετικά ἀποσπάσματα καὶ ἀναφορὰς τῶν κειμένων τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου, τῆς «Περὶ Ἀνωμόνων Χριστιανῶν» διδασκαλίας τοῦ Karl Rahner καὶ τῆς Διακήρυξης «Dominus Jesus».

Ἡ τρίτη μελέτη εἶναι ἐκείνη τοῦ Καθηγητοῦ Θεοδώρου Ξ. Γιάγκου, καὶ ἐπιγράφεται *Ἑρμηνευτικὸς Σχολιασμὸς στὸν 68ο Ἀποστολικὸ Κανόνα ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς τοῦ Πηδάλιου καὶ τὸν Χριστόφορο Προδρομίτη*. Στὴ μελέτῃ αὐτῆ ὁ συγγραφέας παρουσιάζει τὸν ἑρμηνευτικὸ σχολιασμὸ τοῦ 68ου Ἀποστολικοῦ Κανόνος ἀπὸ τοὺς ἁγ. Νικόδημο τὸν Ἁγιορείτη καὶ Χριστόφορο Προδρομίτη σὰ ἔργα τους, Πηδάλιον καὶ Κανονικόν ἀντίστοιχα, καθὼς καὶ σὲ ἓναν ἀριθμὸ ἀνεκδότων πηγῶν, ὅπου διαφαίνεται ὅτι στὴν τελικὴ διατύπωση τὰ σχετικά σχόλια σὸ συγκεκριμένο κανόνα εἶχαν δεχθεῖ τὴν παρέμβαση τοῦ Δωροθέου Βουλψμα, τοῦ προσώπου δηλ. ποὺ ὀρίστηκε ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γιὰ τὴν «ἀνάκρισιν» τῶν βιβλίων.

Ἡ τέταρτη μελέτη εἶναι τοῦ Λέκτορος Γεωργίου Χ. Γκαβαρδίνα, μὲ τίτλο *Ἡ περὶ τοῦ δικαίου τοῦ ἀσύλου ἀπόψεις τοῦ Νικολάου Καβάσιλα σὸ λόγο του «Ἀθηναίοις περὶ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐλέου βωμοῦ»*. Ὁ συγγραφέας τῆς μελέτης ἐπιχειρεῖ βάσει τοῦ ἐν λόγῳ λόγου τοῦ Νικολάου Καβάσιλα μία παρουσίαση τῶν ἀπόψεων τοῦ τελευταίου περὶ ἀσύλου, ἔχοντας σὰν ἀφετηρία τὸ ἰσχύον στὴν ἐποχὴ τοῦ ἔθιμο στὴν πόλη τῆς Θεσσαλονίκης νὰ παρέχεται ἄσυλο (καὶ ἀτιμωρησία) σὲ ὅποιονδήποτε ἐγκληματία κατέφευγε στὸν ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας ἀμέσως μετὰ τὴν εἰδεχθῆ πρᾶξη του.

Ἡ πέμπτη μελέτη εἶναι ἐκείνη τοῦ Καθηγητῆ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου στὴ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἰ.Μ. Κονιδάρη, μὲ θέμα *Ἡ Θεσσαλονικὴ ὡς προσωρινὴ ἔδρα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως σὲ «Νέες Χῶρες» (1917-1920)*. Ἡ μελέτη αὐτὴ ἀναφέρεται σὸ μεταβατικὸ στάδιο τῆς μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους ἐνσωμά-

τως των «Νέων Χωρῶν» στο ἑλληνικό κράτος καὶ στο ζήτημα ποῦ προέκυψε ἀναφορικά πρὸς τὸ καθεστῶς διοίκησης τῶν ἀντιστοίχων ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν.

Ἡ ἕκτη μελέτη εἶναι τοῦ Ὁμότιμου Καθηγητῆ τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. Γεωργίου Π. Νάκου, ποῦ ἐπιγράφεται *Τὸ δικαϊκὸ πλαίσιο τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος μετὰ τὴν προσάρτηση τῆς Θεσσαλίας (1881)* καὶ ἀναφέρεται στὴν εἰδικότερη ἐφαρμογὴ τῆς Συμβάσεως τῆς Προσαρτήσεως (1881).

Ἡ ἔβδομη μελέτη εἶναι τοῦ Ἀρχιμ. Ἱερωνύμου Νικολοπούλου, Νομικοῦ-Θεολόγου, μὲ θέμα *Ὁ ἐν τῷ κόσμῳ ἄγαμος κληρικός*, ὅπου τονίζεται ὅτι ἀφειρηγία καὶ κατάληξη τῆς ἱερατικῆς καὶ μοναχικῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀγαμου κληρικοῦ εἶναι τὸ Ἱερὸ Θυσιαστήριο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ξεκινοῦν ἀλλὰ καὶ κατατείνουν ὄλοι οἱ ποιμαντικοὶ ἄξονες δραστηριοτήτων του.

Ἡ ὄγδοη μελέτη εἶναι τοῦ Ὁμότιμου Καθηγητῆ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Σπυρίδωνος Ν. Τρωιάνου ποῦ ἐπιγράφεται *Δικαιϊκὰ προβλήματα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ στὶς ἰουστινιάνειες Νεαρές*. Ἡ μελέτη αὐτὴ ἀσχολεῖται μὲ πέντε Νεαρές ποῦ ἐκδόθηκαν μετὰ τῶν ἐτῶν 535 καὶ 541 καὶ ἀπευθύνονταν σὲ ἐπάρχους πραιτορίων τοῦ Ἰλλυρικοῦ, καὶ οἱ ὁποῖες, ἂν καὶ ἔχουν ὡς ἀντικείμενό τους τὴν ἀντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων, θεωρήθηκαν στὴ συνέχεια ἀπὸ μεταγενέστερους ἐρμηνευτὲς τους ὡς ρυθμιστικὲς διατάξεις γενικῆς ἰσχύος.

Ἡ ἔνατη μελέτη εἶναι τῆς Ὑψ. Καθηγήτριας τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἑλευθερίας Σπ. Παπαγιάννη καὶ φέρει τὸν τίτλο *Περὶ «ψυχικῶν» καὶ «μνημοσύνων»*. *Τὸ νομικὸ ὑπόβαθρο μιᾶς ἠθικῆς ὑποχρέωσης*. Ἡ μελέτη αὐτὴ ἀσχολεῖται, ὅπως εὐλόγα ἀφήνει νὰ ἐννοηθεῖ καὶ ὁ τίτλος της, μὲ τὸ νομικὸ ὑπόβαθρο τῆς ἠθικῆς ὑποχρέωσης τῶν «ψυχικῶν» καὶ «μνημοσύνων» κατὰ τὴ βυζαντινὴ περίοδο, ἐξ ἀφορμῆς τῆς λεγόμενης «Νεαράς τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου» ἢ ἀλλιῶς νεαράς «Περὶ Τριμοιρίας», ποῦ προέβλεπε τὴ διάθεση τοῦ ἐνὸς τρίτου τῆς κληρονομίᾶς τοῦ ἐκλιπόντος γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του.

Ἡ δέκατη μελέτη εἶναι τοῦ Κωνσταντίνου Γ. Πιτσάκη, Καθηγητῆ τοῦ Δ.Π.Θ., καὶ ἐπιγράφεται *Σχετικὰ μὲ τὴν «Αὐτοκεφαλία» τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Μαυροβουνίου: Ἡ μαρτυρία τῶν ἑλληνικῶν πηγῶν*, ἡ ὁποία, ὅπως διαφαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν τίτλο της, ἀσχολεῖται μὲ τὶς μαρτυρίες τῶν διαφορῶν ἑλληνικῶν πηγῶν ποῦ ἀναφέρονται στοῦ θέματος τῆς «αὐτοκεφαλίας» τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Μαυροβουνίου.

Ἡ ἐνδέκατη μελέτη ἀνήκει στὸν Καθηγητῆ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Δ.Π.Θ. Γεώργιο Α. Πουλή, μὲ θέμα *Τὸ κανονικὸ ἀδίκημα τῆς αἵρεσης*. Στὴ μελέτη αὐτὴ ὁ συγγραφέας ἀσχολεῖται μὲ τὸ βάσει τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ἐκκλησίας ἀδίκημα τῆς αἵρέσεως, ποῦ διακρίνεται α) στοῦ ἀδίκημα τῆς μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς αἵρετικούς, καὶ β) στοῦ ἀδίκημα τῆς ἀποδοχῆς αἵρετικῶν ἀπόψεων, τῆς προσχώρησης σὲ αἵρετικὴ κοινότητα ἢ καὶ σύστασής της.

Ἡ δωδέκατη, τέλος, μελέτη εἶναι τῆς Σοφίας Τζωρτζακάκη - Τζαρίδου, Ἐπικ. Καθηγήτριας τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ., καὶ ἐπιγράφεται *Sacra sunt quae*

Deo consecrata sunt: Tà res sacrae κατὰ τὴ διδασκαλία τῶν ἰουστινιάνειων εἰσηγήσεων. Ἡ συγγραφέας ἐστιάζει στὴ μελέτη αὐτὴ σὲ μία ἰδιαίτερη κατηγορία τῶν ἐκτὸς συναλλαγῆς πραγμάτων ποὺ ἦταν ἀφιερωμένα στὴ θεία λατρεία (*res sacrae*) καὶ ἀποτελοῦσαν εἰδικότερη ἔκφανση τῶν πραγμάτων τοῦ θείου δικαίου (*res divini iuris*), ὅπως αὐτὰ ὀριοθετοῦνται στὸ χωρίο I. 2.1.8 τῶν Εἰσηγήσεων τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Βασίλειος Τζέροπος, Δρ. Θεολογίας

Σύναξη, (τεῦχος 109, Ἰανουάριος-Μάρτιος 2009)

Τὸ περιοδικὸ *Σύναξη*, ἡ γνωστὴ «τριμηνιαία ἔκδοση σπουδῆς στὴν Ὁρθοδοξία», διανύει ἤδη τὴν τρίτη δεκαετία τῆς κυκλοφορίας της μὲ ἰδιαίτερα ζωντανὸ καὶ παρεμβατικὸ λόγο σὲ ποικίλα θέματα θεολογικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐνδιαφέροντος. Πρόκειται γιὰ περιοδικὸ μὲ θεολογικὸ καὶ ἐπιστημονικὸ ἀλλὰ ὄχι ἀκαδημαϊκὸ καὶ σχολαστικὸ προσανατολισμό, τὸ ὁποῖο τὰ τελευταῖα 11 ἔτη ἐκδίδεται ὑπὸ τὴν ἀρχισυνταξία τοῦ Δρ. Θανάση Παπαθανασίου. Τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ τρέχοντος ἔτους εἶναι ἀφιερωμένο σὲ μία προσπάθεια ἀναστοχασμοῦ καὶ θεολογικῆς ἀποτίμησης τῶν γεγονότων ποὺ συγκλόνισαν τὴν Ἀθῆνα τὸν περασμένο Δεκέμβριο καὶ ἰδιαίτερα σὲ μιὰ πρώτη θεολογικὴ τοποθέτηση ἀπέναντι στὴ νέα γενιὰ τοῦ 2009.

Στὸ πρῶτο ἄρθρο μὲ τίτλο «Τὸ ἀναδυόμενο νεανικὸ πρόσωπο μέσα στὸ τοπίο τῶν νέων τεχνολογιῶν τῆς εἰκόνας καὶ τῆς ἐπικοινωνίας» ὁ π. Β. Θεομὸς ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνιχνεύσει τὶς πολιτιστικὲς τάσεις ποὺ ἀναπτύσσονται στὸν ὑπαρξιακὸ προβληματισμὸ τῶν νέων στὴ διάρκεια τῆς συνάντησής τους μὲ τὰ σύγχρονα μέσα τῆς κοινωνίας τῆς πληροφορίας.

Ὁ Νίκος Μανωλόπουλος στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ τίτλο «Νεανικὲς συνάξεις καὶ θεολογία», ἀναλαμβάνει τὸ δύσκολο ἔργο νὰ προσφέρει μιὰ φαινομενολογία τῆς σχέσης (ἢ μᾶλλον τῆς μὴ σχέσης) ποὺ ὑφίσταται μεταξὺ τῆς νεολαίας καὶ τῆς θεολογίας, νὰ δεῖξει τὰ παθολογικὰ προβλήματα καὶ τὶς ἀδυναμίες ποὺ παρουσιάζει ὁ θεολογικὸς λόγος, ὅταν ἐπιχειρεῖ νὰ προσεγγίσει τὸν νέο ἄνθρωπο στὸ ἐπίπεδο τῆς ἐνορίας, χωρὶς τὶς κατάλληλες προϋποθέσεις καὶ τὴν ἀπαιτούμενη προετοιμασία.

Ὁ Νίκος Μποζίνης στὸ κείμενό του «Τὰ περιθώρια καὶ τὸ κέντρο» μέσα ἀπὸ μιὰ μᾶλλον κοινωνιολογικὴ ματιὰ προσπαθεῖ νὰ σκιαγραφήσει καὶ νὰ ἀξιολογήσει τὰ ποικίλα νεανικὰ κινήματα τοῦ 20οῦ αἰῶνα (τεντιμπόνδες, χίππδες κ.λπ.) καὶ στὴ συνέχεια νὰ προσδιορίσει ὀρισμένα καθοριστικὰ γνωρίσματα τῆς νεολαίας τοῦ καιροῦ μας.

Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ τίτλο «Κίνημα μαζικὸ ἢ παραταξιακόν», ὁ Γεώργιος Πλουμίδης ἀποπειρᾶται νὰ μελετήσει τὸ νεανικὸ κίνημα, ὅπως αὐτὸ δραστηριοποιεῖται στοὺς χρόνους τῆς ἐγκύκλιος ἐκπαίδευσης στὸ κατηχητικὸ περιβάλλον, μέσα ἀπὸ κείμενα κυρίως τῶν θρησκευτικῶν ὀργανώσεων στὴ προπολεμικὴ ἐποχὴ καὶ στὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ χρόνια.

Ὁ Κώστας Ζορμπᾶς στὸ κείμενό του «Κοινωνική καὶ θρησκευτική ταυτότητα τῶν νέων στὴν Ἑλλάδα τῆς ὑστερης νεωτερικότητας», μέσα ἀπὸ διάφορες ἔρευνες καὶ δημοσκοπήσεις, ἐπιχειρεῖ νὰ δείξει ὀρισμένα γνωρίσματα (συχνότητα ἐκκλησιασμοῦ τῶν νέων κ.λπ.) τῆς νεολαίας, ὅπως αὐτὰ διαμορφώνονται κατὰ τὴν πρώτη δεκαετία τοῦ 21ου αἰῶνα.

Μὲ τὸν τίτλο «Ἡ φυσιογνωμία τῆς ἐξεγεργμένης νεολαίας» ὁ Πάνος Νικολόπουλος προσφέρει μία ἀποτύπωση τῆς φυσιογνωμίας καὶ τῆς ταυτότητας τῆς νεολαίας στὴν ἐποχή μας, βάσει κειμένων καὶ ἐρευνῶν ποὺ δείχνουν τὴν μᾶλλον προβληματική ἢ καὶ ἐπιφανειακή διασύνδεση τῶν νέων μὲ τὴν ἐκκλησιαστική πραγματικότητα.

Ὁ Μάριος Κουκουνάρας-Λιάγκης μὲ τὸ κείμενό του «Πιστεύω εἰς ἄλλον θεόν...» ἐπιχειρεῖ μία διερεύνηση, μέσα στὸ πλαίσιο σχετικῆς ἔρευνας (θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα), τοῦ τρόπου κατανόησης τῆς ἑτερότητας μέσα στὶς μαθητικές κοινότητες ὡς τοῦ πλέον δομικοῦ στοιχείου τοῦ μετὰ-νεωτερικοῦ κόσμου μας, μὲ εἰδικὴ ἀναφορὰ στὸ χῶρο τῆς ἐκπαίδευσης καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς.

Στὸ ἐπόμενο κείμενο μὲ τίτλο «Ἐξ ἄφου πάντα κάνεις πίσω γιὰ ἓνα σίγουρο παρὸν...» ὁ π. Ἀντώνιος Καλλιγέρης προσπαθεῖ νὰ μελετήσῃ τὴν πραγματικότητα τῆς κατήχησης στὸ πλαίσιο τῆς Ἐκκλησίας μὲ σκοπὸ νὰ ἀναδείξῃ τὴν κρίση καὶ τὰ προβλήματα ποὺ παρατηροῦνται (ἀτομικὴ κατήχηση κ.λπ.), ἀλλὰ ταυτόχρονα νὰ προβάλλῃ βασικὲς καὶ λησμονημένες παραμέτρους τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου (θεολογική-παιδαγωγικὴ κατάρτιση τῶν κατηχητῶν κ.λπ.) προτείνοντας συγκεκριμένες κατευθύνσεις γιὰ τὴν ἀναβάπτιση τῆς ἐκκλησιαστικῆς κατήχησης.

Ὁ π. Κων/νος Νευροκοπιᾶς ἐπιχειρεῖ νὰ περιγράψῃ τὸ πλαίσιο τῆς σχέσης τῶν νέων καὶ τῶν ἱερέων στὸ μυστήριο τῆς ἐξομολόγησης καὶ εὐρύτερα τῆς πνευματικῆς ἀνάπτυξης, μὲ βάση τέσσερα ἐπίπεδα ποὺ συγκροτοῦν τὴν πραγματικότητα κάθε προσώπου (ζωϊκὴ φυσιολογία, ψυχικὴ λειτουργία, ἐπήρεια τοῦ πονηροῦ, θεϊκὴ ἐνέργεια).

Ὁ π. Ἀντώνιος Πινακούλας στὸ ἄρθρο τοῦ «Λατρεία, κατήχηση καὶ παράλληλες δραστηριότητες», μᾶς δίνει μία κατατοπιστικὴ περιγραφή τῆς πραγματικότητας τῶν παράλληλων δραστηριοτήτων ποὺ λειτουργοῦν στὸ πλαίσιο τῶν ἐνοριῶν (ἐκμάθηση μουσικῆς, μαθήματα πληροφορικῆς καὶ ὑπολογιστῶν, ἀθλητισμὸς κ.ἄ.), μὲ σκοπὸ νὰ ἀναδείξῃ τὴν προαπαιτούμενη διασύνδεσή τους μὲ τὴν ὅλη λειτουργικὴ ζωὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητας, μὲ βασικὴ ἐπιδίωξη νὰ γίνουν οἱ νέοι παιδιά τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θανάσης Παπαθανασίου στὸ κείμενο μὲ τίτλο «Ἡ Ἐκκλησία σὲ ἀποστολή ἢ ἡ Ἐκκλησία ὡς ἀποστολή;» ποὺ ἀκολουθεῖ –εἰσήγηση σὲ συνέδριο γιὰ τὴν προσφορὰ τοῦ Ἁ. Σμέμαν– ἀσχολεῖται μὲ τὴ συμβολὴ τοῦ π. Ἀλεξάνδρου στὴν τοποθέτηση τῆς ἱεραποστολῆς στὴν καρδιά τῆς ἐκκλησιολογίας, ἐπιχειρώντας νὰ ἀναδείξῃ μία περισσότερο ἰσορροπημένη τοποθέτηση γιὰ τὴ σχέση Εὐχαριστίας καὶ ἱεραποστολῆς ὡς πρὸς τὴν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ τεῦχος δλοκληρῶνεται μὲ τὶς καθιερωμένες σῆλές του γιὰ τὸ διάλογο μὲ τοὺς ἀναγνώστες, βιβλιοκρισίες κ.ἄ.

Ἐπίσκεψις Δελτίον Εἰδήσεων (ἀρ. 696, ἔτος 40ο, Ἰανουάριος 2009)

Ἡ «Ἐπίσκεψις» ἀποτελεῖ ἓνα εἰδησεογραφικὸ δελτίο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ποῦ ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ Ὁρθόδοξο Κέντρο τοῦ Chambesy στὴν Γενεύη τῆς Ἑλβετίας καὶ σκοπὸ ἔχει νὰ ἐνημερώνει γιὰ τὰ νέα καὶ τὶς δραστηριότητες τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου.

Στὸ πρῶτο δελτίο τοῦ τρέχοντος ἔτους γίνεται ἀναφορὰ στὸν ἑορτασμὸ τῶν ἑορτῶν τοῦ Δωδεκαημέρου τῶν Χριστουγέννων στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μέχρι καὶ τὴν ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἐπίσης γίνεται περιληπτικὴ ἀναφορὰ στὴν ἐκλογή τοῦ νέου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου, μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ Ἀλεξίου Β΄.

Δημοσιεύονται ἀκόμη δύο κείμενα. Στὸ πρῶτο κείμενο, ὁ π. Γρηγόριος Παπαθωμᾶς, ἐκλεγμένος καθηγητὴς στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐπιχειρεῖ νὰ καταγράψει κάποια βασικὰ ὅσο καὶ ἐπίκαιρα γνωρίσματα ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴ σκέψη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Στὸ δεῦτερο κείμενο, ὁ Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Ἀθανάσιος, μὲ μιὰ συνοπτικὴ του μελέτη ἀναφέρεται στὴν ἔννοια τοῦ χρόνου μὲ ἀφορμὴ τὴν ἑναρξὴ τοῦ νέου ἔτους. Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ ἓνα σύντομο κείμενο *in memoriam* στὸν σημαντικὸ Γάλλο ὀρθόδοξο στοχαστὴ Olivier Clément.

Νίκος Ἀσπρούλης